

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1885-87

☛ Detta häfte utgår till alla ledamöter af Fredrika-Bremer-Förbundet (omkring 1,200). Prenumerationsafgift, 2 kr. 50 öre, erlägges personligen eller med postanvisning adr. 19 Lilla Vattugatan, Stockholm.

De medlemmar, hvilka icke ämna prenumerera, ombedjas att godhetsfullt återsända häftet till Red:n under nämnda adress.

DAGNY

MÅNADSBLAD FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVET AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

JANUARI 1887.

INNEHÅLL:

- B.* Faran för den qvinliga ungdomen af den nutida literaturen.
- Elise Orzesko.* Bilder ur landtlifvet i Polen. *Thadeus.*
- Aug. Stjernstedt.* Stjernen. Poem.
- Prisuppgift för främjande af den qvinliga ungdomens husliga uppfostran.*
- Strödda tankar.
- Esselde.* Reaktionen mot det af qvinnofrågan framkallade äktenskapsidealet.
- Robinson.* Diktarens närvarande ställning. Julafstontankar.
- Nils Erdmann.* Helene Nyblom i »Nye Digte».
- Från Fredrika-Bremer-Förbundet.* Anbud af understöd till en skolbildad qvinna, som vill egna sig åt barnmorskans kall.
- M. S.* Bref till Dagny från Kristiania.
- Korrespondensafdelning: till Red. af Dagny från O. om en flickskoledonation. Hilarion till Dagny. Med anledning af skizzen från mötet för gift qvinnas eganderätt.
- Boklista. Tidningsartiklar.

Pris pr årgång: { För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
 } För icke medlemmar » 4,00.

ERNST WINBERGH, Stockholm.

Garn-, Väfnads- & Tricotaffär.

78 Vesterlånggatan 78

(Hörnet af Jerntorget.)

L. GROLL.

Lager af Garn & Väfnader samt Mattor.

Jerntorget N:o 57 & 80.

Obs. BROR AXELSONS

Guld, Silfver & Nysilfvermagasin.

65 Vesterlånggatan 65

Billigaste priser.

Ny Literatur på ALB. BONNIERS förlag

till salu i alla boklädor.

<i>Roos, Mathilda.</i> Hårt mot hårdt. Berättelse.....	3,00	<i>Tolstoy, Leo.</i> Krig och fred. Hi- storisk roman från Napoleonska tiden. 4 del. à	2,25
<i>Hedberg, Tor.</i> Judas. En passions- historia.....	2,25	— — Från mina barndoms- och ynglingaar	1,75
<i>Wahlenberg, Anna.</i> Små själar. En hvardagshistoria	2,50	Skolkamrater och andra berättel- telser af <i>Elizabeth-Wetherell</i> ... 2,50	
Berättelser af <i>J. Bemynd.</i> öfvers. Tredje svenska upplagan. Med ett omslag af Jenny Nyström ...	4,50	Innan småttingarne somna. Sa- gor af <i>Louisa M. Alcott.</i> Med 6 teckningar.....	2,50
inb. i elegant band	5,50	Hemläkaren. Populär ordbok i sjukvård och helsolära. Med för- ord af professor P. H. Malmsten. 2:a betydligt tillökade och om- arbetade upplagan.....	5,50 inb. 7,00
<i>Heimburg, W.</i> Gamla frökens historia. Roman	1,75		
<i>Roe, E. P.</i> Millie Jocelyns lef- nadsöden. Berättelse för unga flickor ur lifvet i New-York. Öf- versättning. Kart.....	3,50		

Alla meddelanden och sändningar till Dagny böra adres-
seras till Byrån, 19 Lilla Vattugatan.

DAGNY

MÅNADSBLAD

FÖR

SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVET AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

1887

STOCKHOLM, 1887
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

DAGNY

MÅNADSBILD

SOCIALA OCH LITÄRA INTERESS

FREDRIKA BRIMER-FÖRBNDET

1897

STOCKHOLM 1897
FREDRIKA BRIMER-FÖRBNDET
SÖDERSTRÖM & CO. BOKFÖRLAG

Faran för den qvinliga ungdomen af den nutida literaturen.

Ur ett bref till Esselde af B.

Förnligt vår öfverenskommelse vill jag nu försöka uppteckna de farhågor jag hyser för den moderna litteraturens inflytande på våra unga kvinnor. Förlåt mig, om jag icke lyckas skriva så kort som jag skulle önskat!

Hvad jag egentligen fruktar för och tycker mig hafva märkt är, att det sätt hvarpå det onda framställes, och de medel denna literatur oftast använder för att uttala sina åsigter, i stället för att hos de unga väcka afsky för det onda, tvärt om verkar förhårdande. Jag tror det af följande skäl.

De moderna författarne framställa de mörkaste synder såsom helt vanliga och allmänna. Det är som toge de för gifvet, att människorna skola vara dåliga, låga, nedriga, sjelfviska. De personer, som uppträda i deras skildringar, tyckas ursäktas hvarandra, såsom ansåge de, att det hör till lifvets *nödvändiga* onda att vara dålig. Vi veta ju, huru sällskap i det onda ofta gör synden mera ursäktlig i människors ögon, och huru tanken, att »man ej är sämre än andra,» lätt urartar till sjelfförsvär. De moderna författarnes sätt att göra låghet och uselhet så allmänna och vanliga, anser jag derföre kunna hafva, ja, verkligen hafva den verkan, att man sänker fordringarna på sig sjelf och andra.

Träffar man verkliga personer, som äro måhända något bättre än de, man så ofta hört beskrivas; om t. ex. en ung man, som gjort sig skyldig till moraliska felsteg, ehuru af lindrigare art än de nutida romanhjeltarnes, försöker vinna en ung flicka, är det då så underligt om hon tycker att han, jämförelsevis och dömande efter hvad hon läst, kunde hafva varit långt sämre, och på den grunden antager hans tillbud? Eller, om en ung flicka sjelf begår någon obetänksamhet, hvad är i alla fall denna, jämförd med hvad den i dikten skildrade A. eller A. B. gjort sig skyldig till? Hennes tankar, känslor och handlingar kunna få irra omkring bra fria och ohejdade, innan de hunnit så långt ned som dessa diktade personer nått.

Vidare framhållas aldrig några efterföljansvärda karaktärer; finnas de, så utgöra de blott ett försvinnande fåtal, eller äro de obetydliga, vanmäktiga personligheter. Vi erhålla intet ideal att söka likna. Vill en artist utbilda sig i sin konst, uppsöker han de orter der de vackraste alster finnas samlade; åt studiet af de misslyckade och fula egnar han minsta delen af sin tid och sin uppmärksamhet. De realistiska skriftställarne gå till väga på motsatt sätt. För att väcka afsky för det onda och sinne för det goda, skildra de nästan uteslutande det onda i dess olika, vanligtvis dess mörkaste gestalter. Jag tror ej att

själens skönhets-omdöme derigenom utbildas, eller att samvetet derigenom blir ömtåligare. Själens får lyssna på så många falska toner, att dess öra, förslöadt och förvilladt, slutligen icke förmår rätt skilja mellan det falska och det sanna. Låga förebilder, att mäta sig med, bjudas läsaren i mängd; men hvar upptäcker man i dessa skildringar någon högre måttstock? Der finnes knappast en normal. Ögat riktas alltid nedåt; någon upplyftande, höjande syn får det ej. Själens andas ständigt dålig luft men får aldrig känna det stärkande inflytandet af en frisk, sund fläkt. Att jämt få se framhållas, huru man *icke bör* vara, men icke huru man *bör* vara, kan icke verka upplyftande.

Vidare framhållas blott fall och nederlag. Någon frälsare från syndens straff och makt talas icke om; att en helgande ande finnes utgjuten öfver världen ignoreras, likasom att han verkligen lefver och verkar i och genom en hel grupp människor. »Fridens väg hafva de icke känt» eller åtminstone aldrig påpekat. Skildra de moderna författarne några segrar, så äro de blott halft sådana. Att människan kan segra, kan erhålla kraft till att öfvervinna, visa de ej; det ansvaret påbördas de henne icke; tvärt om, de befria henne ofta från allt ansvar genom att kasta skulden för hennes fall — icke på henne sjelf, icke derpå att hon försummat att tillägna sig en erbjuden högre kraft och frälsning — utan på motiga yttre omständigheter, ärfda anlag, felaktiga lagar, rika människors egen nytta m. m. Då man på detta sätt befrias från ett dubbelt ansvar, då man icke uppmanas att gripa de vapen, genom hvilka man kan segra, ej heller lifvas af medvetandet om segerns möjlighet, är det då icke troligt, att hopplösheten och känslan att försöka foga sig i det oundvikliga blir följden, blir svaret på deras väckta men aldrig besvarade frågor?

Vidare afhandlas dessa allvarliga ämnen om och om igen. Intresset stannar slutligen icke alls vid sjelfva frågan, utan vid de händelser, som författaren med större eller mindre skicklighet, på scenen eller i romanen, grupperat kring densamma. Ämnet blir således en bisak; man roar sig, om jag så får säga, trots ämnets sorgliga allvar. Den nya pjesens eller bokens innehåll afhandlas konversationsvis, tillsammans med nyheterna från senaste bal, eller från sommarens badsejour, eller med intrycken från senaste Luccakonsert. Liksom man ofta glömmet, att de talrika beskrifningar på sjelfmord, som förekomma inom den dagliga pressen, verkligen äro skildringar af ett förtvifadt brott, begånget af lefvande, lidande människor, blott emedan sjelfmord nuförtiden blifvit ett vanligt tidningsämne; så har, inom literaturen, synden i dess vidrigaste gestalter blifvit ett så vanligt roman- eller teaterämne, att den teaterbesökande eller romanläsande publiken endast finner sig road och underhållen deraf, glömmande, att fastän skalet är dikt, kärnan dock är en allvarlig, förskräckligt allvarlig sanning. Ett engelskt ordspråk säger: »familiarity breeds contempt»; och jag tror, att detta mycket familiära sätt att handskas med framställningar af synden och dess följder, har den ringaktande verkan, som ordspråket framhåller.

De som skrivit i denna genre hafva ju velat draga undanstuckna sanningar fram i ljuset, och att deras mörka bilder hafva motsvarande

verkligheter i världen bekräftas af personer som känna världen; men de hafva skildrat endast halfva sanningen; och halfva sanningen, om den än lyckas verka något godt åt ett håll, måste dock verka skadligt och vilseledande åt ett annat.

Thadeus,
af Elise Orzeszko.¹

Bilder ur landtlifvet i Polen.

(Öfversatt för Dagny med förf:s tillstånd.)

Chwedora, hustru till Clemens, drängen på bondgården, hade just slutat sopa sin koja. Sedan hon, utan minsta tanke på att kasta ut dem, samlat i ett hörn de sopor, som lågo och skräpade på lergolfvet, kastade hon potatisskalen i en balja, full med diskvatten, och efter att oförmärkt ha stuckit detta, för kon afsedda förråd, under en bänk, tilltåppte hon med en brädlapp öppningen i ugnen, der tvenne lerkrukor inneslöto middagsmaten, som hon redan lagat åt sig och de sina. I den ena af dessa krukor fans en barszez af jästa hvitbetor och boéwina, i den andra korngryn, blandade med potatis, d. v. s. enligt bruket hos bönderna i dessa trakter, en syrlig och en söt rätt. De skulle ätas först till middagen, ty ännu var det allt för tidigt på morgonen för ett sådant mål.

Men Chwedora fick icke stadna hemma. Hon skulle hela dagen rensa i köksträdgårdarne på herrgården, och Clemens, hennes man, hade redan en timme varit i arbete, med att plöja fälten, för höst-sådden.

Det var en stor och stark ung bondqvinna. De hårda landt-göromålen hade brynt och förtorkat hennes hy och händer, som ännu vid denna timme på dagen voro rena, ty hon hade tvättat sig i brunnen, då hon hemtade vatten der. På kindernas tjocka och sol-brända ytterhud lyste varma och rosiga toner igenom. Med sin låga panna, uppnäsan och de tjocka läpparne, med sina breda skuldror och stora, platta fötter, var hon visserligen icke vacker, men strålande af helsa, kraft och friskhet. Hennes dräkt bestod af en kort brokig kjortel, ett lintyg af groft lärft och ett stort, randigt förkläde, fästadt med ett långt, stelt bälte, som gick flera gånger om lifvet, och hvars

¹ Mme Orzeszko är Polens förmämsta nuvarande skriftställarinna. Dagny, som lärt känna henne dels genom hennes författarskap och dels äfven genom personliga meddelanden, vill med den här införda, fint tecknade skizzen från det polska folklifvet göra den begåfvade författarinnan känd af den svenska publiken, och hoppas i nästa häfte kunna meddela också en kort teckning af hennes lif och verksamhet.

täta, mångfärgade väfnad var husmoderns eget arbete. Ett invigt skådemynt af brons hängde kring hennes hals, och på hufvudet bar hon en röd, blommig duk. Som den satt mycket långt bakut, syntes ett bredt stycke af det svarta, öfver hjessan benade håret, tätt och tjockt, men glanslöst och brunbrändt af solen.

Då hon redan hade iordningställt allt i sitt hushåll för sin fränvaro, lutade hon sig ned öfver lerskålarna, som stodo i en rad på golvet, och under det hon hällde mjölk i en liten spilkum, började hon ropa:

— Thadeus, Thadeus!

Man skulle icke kunnat ana hvem detta tillrop gälde, ty hon tycktes vara alldeles ensam i kojan. Men skenet bedrog; inom ett ögonblick, började på en af de breda bänkar, som tjena till sängställen i dessa boningar, en lefvande varelse att röra på sig under en stor hög af brunaktigt lärf, som betäckte en halmbädd och en hufvudkudde, stoppad med hö. Hans närvaro gaf sig först icke tillkänna annat än genom ljudet af det prasslande höet och genom rörelsen i de stora vecken på skynket, som omvexlande svälde och föllo ihop. Derefter höjde sig öfver bänken och skynket en svart sky af otaliga, surrande flugor, och under skynket började två små bruna fötter och två knubbiga barnhänder att sticka fram. I den smala ljusstrimman, som solen kastade på bänken, syntes slutligen ett barn, hvars första rörelse var att köra båda händerna i det tilltoftrade håret, och strax derefter hördes en, till hälften klagande, till hälften skrattande röst ropa:

— Mamma! —

Om han icke genast hade varseblifvit modern bredvid sig, skulle han säkerligen ha brustit ut i gråt; men som hon just närmade sig honom med mjölkskålen i hand, beslöt han sig för att upphäfva ett glädtigt skratt.

— Ge mej, mamma, ge mej, ge mej, —

Ni skulle ha sett honom, sittande på den med halm stoppade hufvudkudden, nedsjunken i de tunga vecken af skynket, öfvergjuten af det varma solljuset och omgifven af de surrande flugorna, som alldeles betäckte honom, i det de svärmade i täta kretsar omkring honom. Det linfärgade, tofviga håret stod ut åt alla sidor; ögonen, ännu fuktiga af sömnen, glänste som turkoser, och läpparne på hans lilla rosenröda mun voro svarta som på en neger, likaså hakan och nästippen. Dagen förut hade han nämligen under lek smort in sig med fet och klibbig lera, som ingen aftvättat. Genom en sällsam tillfällighet hade kinderna förblifvit orörda, och lyste nu runda och fylliga, med morgonrodnadens skära färg, under solbrännan, som betäckte dem.

Han var född vid kyndelsmessen och var nu två år och tjugotvå veckor gammal. Afvänd från modersbröstat sedan mer än ett år tillbaka, hängde han sig hvarje dag med alla sina krafter fast vid skålen, som modern förde till hans mun, och särskildt i dag drack han sin mjölk långsamt, med välbehag, i det han spärrade ut sina små korta, tjocka fingrar, och ifrigt rörde på sitt bara knä, som stack

fram under lakanets veck, samt utstötte dofva grymtningar, vitnande om en fullkomlig tillfredställelse och en djupt känd sällhet.

Detta var Thadeus.

Sedan han druckit sin mjölk, var det tydligen hans afsigt att åter sjunka ned i bäddens djup; men Chwedora befallde honom att stiga upp på ögonblicket, hvarom icke så skulle han få känna på slängarne från »diahän». Men medan hon sålunda hotade honom med sträng röst, lyste en oändlig ömhet i hennes gråa ögon, och ett leende krusade hennes läppar. Icke desto mindre gled Thadeus hastigt ned för bänken och stod inom ett ögonblick midt i rummet, ty »diahän» var den enda vedervärdigheten i hans jordiska tillvaro. Detta straffredskap hade ett ganska behagligt utseende, det var nämligen ingenting annat än det styfva, brokiga bälte, som gick flera gånger rundt om modrens kraftiga midja; men så snart Chwedora började att lösa upp och veckla ut det, var Thadeus färdig att göra allt, hvad man ville.

Han sprang alltså nu omkring i rummet, barfotad och i sin lilla korta skjorta, lurfvig och nedsmord, skingrade flugmolnet och hängde oupphörligt i hälarne på modern, medan hon sorgfälligt täckte öfver mjölkkrukorna och skar ett stycke bröd af den tjocka kakan. I det hon stack detta bröd innanför sitt lifstycke, sade hon:

— Kom, liten, nu ska vi gå!

— Till pappa? frågade han

— Till köksträdgården, svarade hon.

Hon tog honom alltid med sig, när hon gick att skörda eller rensa. Hvar skulle hon ha gjort af honom? Lemna honom i kojan? Dörren måste ju låsas, och det är svårt att hålla ett barn instängdt. Att lämna honom ensam på gården vid bondgården, för att låta honom krypa omkring bland nässlorna som en liten hund, skulle gjort hennes hjerta ondt.

Hon tog honom alltså med, men utan att ens tänka på att förut snygga honom. Thadeus gjorde toalett på det mest regelbundna sätt i världen, en gång i veckan, på söndags morgon, och denna förrettning utfördes då med mycken omsorg och viljekraft med tillhjälp af en full vattenbalja och en väldig svamp, beledsagade af moderns och barnets skrik och stundom också under »diahäns» bemedling.

Men som det nu var fredag, hade också snyggheten af Thadeus' skjorta och hela lilla person hunnit sjetten dagen af sin tillvaro, eller snarare fans icke alls mera till.

Detta rörde honom föga. Hängande fast vid moderns kjortlar sprang han ut på gården, rörde sina små fötter på det allra lustigaste sätt för att kunna hålla jemn takt med sin ledsagarinnas stora, utsträckta steg, och fröjdade sig under vägen öfver allt, som mötte hans ögon. Än var det den stora tuppen, som uppstämde sin gälla morgonsång, i det han slog sina eldfärgade vingar mot hvarandra, än var det katten, som hängaf sig åt sina lindansarkonster på taklisten, så ankorna, som sakta vankade förbi i en lång rad, med de breda näbben sänkta mot marken, eller dufvorna, som flaxade kring i rundel, eller kalkonhönan, som skrockande kallade på sina ungar i

ett buskage af syrener och vilda törnrosor, än den gamle Rubin, en pudel med yfvig svans, som efter att vänskapsfullt ha strukit sig mot Chwedoras kjortel, långsamt följde efter modern och barnet, med hufvudet sänkt, samt med välbehag låtande pojkbysingen med sin lilla hand smeka hans ulliga pels, som var alldeles fuktig af daggen.

Ännu lyste nemligen morgondaggen som perlor på buskarne och gräset vid den stora gården, hvilken eljest var så uppfylld af folk och kreatur, men nu syntes alldeles tom och tyst. Alla menniskor hade redan begifvit sig på arbete. Knappt att här och der en af solen förgylld rökpelare uppsteg öfver ett tak, medan någon hemmablivven husmor slog ut en balja med slaskvatten eller såpvatten på det fuktiga gräset, i det hon kallade på sina höns för att kasta till dem en handfull gammalt korn, som hon hittat i en vrå.

På de stora, stängda byggnaderna, på gräsmattan, som var fuktig och här och der strödd med tufvor af skrynkliga nässlor, rättiksblad och tistlar, på de täta häckarne af utblommade syrener och blommande vilda törnrosor, på gångstigarna, som slingrade sig i det gröna, på inhägnadens låga staket, nedföll från höjden den ofantliga, af solen kastade gyllene slöjan, glindrande af myriader ljuspunkter; och i luftens djupa stillhet susade och soralde, lik en obestämd melodi, de af en omärklig skälfnings rörda bladen och rösterna af de i dessa blad dolda fåglarna och insekterna.

Allt under det hon gick framåt med stora steg, sade Chwedora till barnet:

Den gode Guden har gifvit oss ett skönt väder i dag!

Thadeus svarade ingenting på denna moderns anmärkning, ty han tänkte icke alls på att vädret var vackert. Han endast kände det. Det sköna vädret gjorde att hela hans lilla varelse genomströmmades af välbefinnande och fylldes af svällande lifskraft och rörelse. Han släppte nu också moderns kjortlar och började att sparka bakut som en ung fåle och rulla sig i gräset; när hon derpå aflägsnade sig något litet, rusade han upp och tog fatt henne igen med häftiga skrottande rop, medan den lilla blonda manen reste sig på ända i alla väderstreck och ögonen strålade af lycka och ljus. Under några minuter följde de båda en med popplar kantad väg, som mynnade ut vid gården på bondgården, derpå stannade de, helt plötsligt vordna allvarsamma.

På Thadeus ansigte visade sig denna förändring genom vidt uppspärrade ögon och den öppnade munnens svarta gap. Men anletet uttryckte en djup ödmjukhet och fromhet.

De befunno sig framför ett litet kapell, bildadt af en temligen hög, murad byggnadsfot, som uppbar en nisch af trä. På kanten af denna nisch, bland buketter af friska och konstgjorda blommor, reste sig en gammal bild af den heliga Jungfrun, groft snidad i trä och med ansigtet måladt i granna färger. Bilden bar på hufvudet en krona af förgylld metall och var från topp till tå insvept i en mantel af röd sammet, kantad med guldlistor. Det lilla kapellet var högt och lagdt på så sätt, att, medan det vände fränsidan åt vägen, vette framsidan åt herrgården, hvilken det beherskade genom sitt höga

läge, och hvarifrån man bäst kunde se det. Med hufvudet andaktsfullt nedböjdt, gjorde Chwedora tre gånger korstecknet på sig sjelf och mumlade någonting med låg röst, sedan lutade hon sig ned till Thadeus och tog honom i sina armar samt lyfte upp honom mot nischen.

— Den gode Guden, sade barnet med något litet af fruktan.

— Ja, svarade modern, gör ditt korstecken, liten!

Men som han ännu icke kunde göra det ensam, fattade hon hans hand, och i det hon förde den från barnets svettiga panna till dess obetäckta bröst, sade hon med högtidlig och rörd stämma:

— I Faderns och Sonens namn.

Båda stodo de ett ögonblick orörliga och betraktade bilden. I barnets ögon afmålade sig förvåning och nyfikenhet; Chwedoras solbrända ansigte hade fått ett uttryck af ödmjuk och brinnande bön, och under det att hon, med blicken riktad mot höjden, också upplyfte barnet det högsta hon förmådde, bad hon, utan att tala, kanske till och med utan att tydligt ge form åt sin tanke, den heliga Jungfrun att taga hennes gosse under sitt mäktiga beskydd.

Det var hennes enda barn. Efter flera års äktenskap hade han kommit som en fridens engel; ty Clemens hade börjat att visa undseende för sin hustru, då han såg henne vara mor. Efter sonens födelse hade det aldrig mer förefallit någon tvist emellan dem, och all oro för framtiden var försvunnen. Af kärlek till barnet, hade fadern svurit att aldrig mer smaka bränvin, och han hade hållit ord. Ty våra bönder älska vanligen mycket sina barn, i synnerhet gossarne.

Plötsligen lät en mansröst höra sig helt nära:

— Håh, gå på, håh!

Denna basröst genljöd med sitt långt utdragna tillrop dallrande i den stilla luften. Chwedora vände sina ögon från nischen och såg ut åt fälten. Icke långt från häcken, som skiljde dessa fält från köksträdgården, gick bakom sin plog, något framåtlutad, en stor kraftfull bonddräng och manade på sina hästar, i det han med djup röst höjde sitt dystra och entoniga tillrop:

— Håh, gå på, håh!

Modern och barnet igenkände Clemens. Thadeus började att fäktas med armarne och störta sig fram mot häcken, i det han ropade;

— Till pappa, till pappa, till pappa! —

— Det går inte för sig, barnet mitt. Vi måste gå till köksträdgården.

Hon hade ännu icke slutat uttala dessa ord, förrän redan barnets anlete var öfversköljdt med en ström af tårar. Nyss förut lycklig och glad som en ung fåle, som hoppar på ängen, gret han nu bittra tårar och uppgaf sådana tjut, att sparfvarne blefvo skrämnda deraf och togo sig för att pipa och qvittra i popplarne liksom ursinniga. Det var ett häftigt, lidelsefullt begär att få se fadern. Denna gång anlidade icke Chwedora det talande skälet med »diahän» för att lugna sitt barn; tvärtom öppnade sig hennes tjocka läppar till ett lycksaligt leende, och hon tryckte hårdare till sitt bröst barnet, som skrek och slog ikring sig med armarne.

— Så, så, det är bra, det är bra, sade hon. Åh, ditt lilla kräk! Jag skall ropa pappa åt dig. Vänta, skall jag ropa honom, så kommer han kanske till sin lille gosse!

Och i det hon stadnade nära häcken kring köksträdgården, ropade hon med klangfull röst:

— Clemens, Clemens, hör hit!

Knapt ett dussin plogfåror skilde henne från arbetaren, som upplyft hufvudet och svarade i samma ton:

— Chwedora, hvad vill du?

— Kom, kom hit fort, ropade hon, under det hon med ena armen höll kvar barnet och med andra handen vinkade åt mannen att komma.

Han höll inne sina hästar midt i en fåra, gick med långa, tunga steg tvärs öfver det lilla stycke mark, som skilde dem åt och stadnade på andra sidan häcken.

— Hvad är det? frågade han.

Men Chwedora hade icke hunnit svara, förrän Thadeus redan slitit sig ur hennes armar, och i det han med fötterna hakade sig fast vid häcken, hade han med båda händerna fattat tag i faderns skjorta. Detta försök i lindansarkonsten kunde icke annat än åstadkomma en svår oordning i pojkens mycket primitiva dräkt, och hans lilla nakna kropp lyste ett ögonblick i solskenet, mellan dessa två kraftfulla bondgestalter, som en liten bild af förgylld brons. Clemens lyfte honom från häcken, tog honom i sina seniga armar, sänkte hufvudet och såg honom in i ögonen. Thadeus jollrade och pratade med lifliga åtbörder af glädje, och berättade för fadern, om kon Blanka, som gått ut på betet medan han ännu sof, om hunden, Robin, som skält så på en tiggare, att gårdsrättarna, . . . gårdsrättarna . . . ; sen, då han alls icke visste, hvad han hade velat säga om rättarna, tog han sig för att fråga om fadern skulle vilja sätta honom upp på sin häst, som han hade gjort »i morgon, nej, inte i morgon, i går.»

Allt under det han fortfor att betrakta sin gosse, frågade Clemens hustrun:

— Hvarför har du kallat på mig?

— Hvarför? För det att han envisades att vilja till sin pappa. Det var inte möjligt, hvarken att hålla honom eller att låta honom komma ner på marken, ty han skulle då genast ha sprungit sin väg till gårderna. Då måste jag ju ropa dig, eller hvad vill du att jag skall taga mig till med den stygge pojken, en sådan skrikhals och rustibuss som han är?

— Är det så fatt, så får man låta honom smaka på riset, muttrade bonden; men med en märkvärdig själfmotsägelse, sågs han samtidigt med sin seniga arm ömt trycka barnet mot sitt ludna bröst, som syntes genom den halföppna skjortan, och i det han log ett bredt leende, framlyste två rader elfenbenshvita tänder i det med ett tätt, borstigt skägg bevuxna anletet. På andra sidan häcken gled samma ljusa leende öfver till hustruns fylliga, rosiga kinder.

Båda två hade beundransvärdt hvita och friska tänder. Öfver det småpratande och stretande barnet utbytte deras ögon glädliga och vänskapsfulla blickar. Dock hade Clemens vanligen ett snarare bekymradt utseende. Det var honom en grämlse att ingenting ega under solen, utan vara tvungen att tienstgöra på herrgårdarne som bonddräng.

I hans förflutna lif hade det ock gifvits både olyckor och felsteg; när detta kom honom i hågen, så suckade han eller vredgades i sitt sinn'. Bränvinet, det olycksaliga bränvinet hade kostat honom mycket pengar, och dertill hade han förlorat en process mot sin kusin om tre lotter jord. Nu skulle likväl ingen ha kunnat ana dessa hans tillvaros bördor och sorger. Sträckande armarne öfver häcken för att återlemnna barnet till hustrun, smålog han oafbrutet under sina täta mustacher, i det han med låtsad vrede mumlade:

— Jag skulle just vilja veta hvarför ni kommit, ni två, för att störa en ordentlig karl i hans arbete. Tror ni jag skall roa mig med er hela dagen lång? Seså, tag bort den der odågan till pojke och begif dig till ditt arbete Chwedora!

I detsamma smälde öfver häcken en kyss, lika ljudelig som ett skott af en salongspistol, på pojkbysingens solbrända och knubbiga nacke; tätt under det blonda hårfästet utvisade en röd fläck märket efter de faderliga läpparnes kraftiga tryck. Clemens vände sig långsamt bort och gick med tunga steg tillbaka till den öfvergifna plogen.

Halfvägs vände han sig om, och urskilde ännu den röda hufvudduken på Chwedora, som allt mer och mer fördjupade sig bland trädens täta stammar. Thadeus var icke mera synlig, ty han stultade vid moderns sida i det höga gräset, men öfver grönskan höjde sig och framträngde till bondens öra barnets gälla, genomträngande röst, qvittrande utan återvändo lik en oafbruten fogelsång.

II.

Den för sin fruktbarhet berömda, vidsträckta köksträdgården gränsade med två sidor till gärdena och till vägen, der kapellet var uppfördt. Det öfriga af inhägnaden var kantadt med långa rader af lindar, vid denna tid på året öfversållade af väluktande blommor, kring hvilka svärmar af bin surrade, med ett ljud likt beslöjade harpor. Der borta, der lindarnes grenar glesnade, syntes den i regelbundna kvarter anlagda fruktträdgården, fullsatt med träd, tyngda af mognande frukter, och med buskar, som voro alldeles röda af vinbär och hallon.

På andra sidan öppnade sig ett stort mellanrum utan träd, och der låg fri och öppen den för promenad afsedda trädgården med sina friska gräsmattor och sitt nät af slingrande gångar, korsade af små hvita bryggor, hvilka förenade de båda stränderna af en smal kanal, hvars vattenyta lyste fram här och der mellan gräset, liksom kristallspeglar. I de skuggrika lunderna blandade sig om hvartannat löfverk af de mest olika slags träd, med färgskifningarne af de

blommande buskarne, och öfver gräsmattorna och vattnet fladdrade otaliga skaror af gula och hvita fjärilar.

I bakgrunden af denna sköna trädgård reste sig boningshuset, som var ganska högt, ehuru det icke bestod af mer än en våning, och så hvitt att det i solskenet såg försilfradt ut; dess stora, breda fönster stodo öppna, och den luftiga verandan var skuggad af yppiga slingerväxter. Nischen i kapellet och denna stora trappa stodo midt emot hvarandra på hvar sin sida om mellanrummet, som skiljde dem åt, och tycktes betrakta hvarandra genom den breda öppningen mellan lindarnes rader.

Det var icke mer än en timme igen tills tolfslaget skulle slå, och all en juli-dags hetta hvilade tung och brännande öfver köks-trädgården. Men lifvet der utvecklade sig icke destomindre ifrigt och driftigt hos människorna som hos växterna. Ett tjugtal kvinnor, hvilkas hufvuden i dukar med lysande färger sågo ut som lika många jättestora pioner, utspruckna i solen, voro lutade öfver grönsaks-sängarne. Mellan hvitbetornas breda blad, mellan morötternas fina grönska och gurkornas krypande refvor rensade de bort nässlorna, vägvården, rödarfven och myntan; och sedan de samlat ihop detta ogräs i sina randiga förkläden, buro de det bort till ett hörn i trädgården, der det redan fans en stor hög deraf. Rensningen och bortbärandet af ogräset fortgick med stor flit och under en nästan fullkomlig tystnad; likväl stod der på en liten höjd, i lindarnes skugga, en ung karl med vaksam uppsyn, som bar namn af herr uppsyningsmannen, och som trodde sig af sin pligt ålagd att gräla på arbeterskorna och att uppmana dem till flit. Han gjorde det utan vrede, ty der var ingenting att förarga sig öfver; men så snart han fick se två hufvuden, som närmade sig intill hvarandra, i afsigt att prata en smula, eller två händer, som sjönko ned på ett randigt förkläde, höjde han armen och ropade med skallande stämma: Töser, hör ni töser, inte latas! Ni öder tiden, och det är en stor synd! — Eller också: gummor der, hollah, gummor, håll era tungor i styr! Ni tar betaldt för ingenting! Det är en stor synd!

Man skulle ha trott att dessa kvinnors frälsning vore hvad som mest låg honom om hjertat, ty han använde oupphörligt samma bevekelsegrund för att egga dem till arbete. Och detta skäl gjorde synbarligen intryck på alla dessa pionlika hufvuden, som rörde sig i solskenet. Arbeterskornas anleten badade i svett, deras bronsfärgade, ända till knäna bara ben rörde sig ifrigt bland köksväxterna, och ogräset glesnade ögonskenligen på grönsakssängarne, under det den bruna myllan trädde i dagen.

Chwedora arbetade som de andra, mera än de andra kanske, ty hon egde mer än vanlig kraft och arbetsflit. Likväl afbröt hon flera gånger sitt arbete. Först tycktes henne det hvita huset med den skuggiga verandan, lysande som ett silfverpalats i solstrålarna, vara ett under öfver alla under, som hon ej kunde neka sig nöjet att tid efter annan hänryckt betrakta. En timme förut hade tre kvinnor kommit till verandan och stadnat der. Man kunde icke urskilja deras drag på det stora afståndet, ej heller se hvad de voro syssel-

satta med; men i denna ram af grönska, mot hvilken deras ljusa klädningar aftecknade sig, påminde de Chwedora om helgonbilder. En gång såg hon en af dem springa ned för de breda trappstegen på verandan för att plocka några af de lysande geranierna och de nyss utspruckna rosorna; hennes klädning tycktes bondqvinnan vara alldeles förgylld, och hennes ansigte och händer lyste hvita som snö.

Men ännu mer än denna tafra störde Thadeus Chwedoras arbete. Han hade redan mer än en gång brustit ut i gråt och skrik. Pilten hade lust att se sin far, hvars basröst stundom framträngde ända till hans öra; han hade lust att vara med modern, som flyttade sig från en plats till en annan, men hon förbjöd honom att följa efter henne i trädgårdssängarna, och han hade åtrå efter ännu mycket annat. Så blef han alltför varm, eller hade han allt för tråkigt, eller brände nässlorna alltför svårt hans små nakna ben. Han var nu hunnen till sitt tredje anfall af tröstlös förtviflan.

Första gången hade Chwedora räckt honom en bit bröd och, i det hon smekande strök honom öfver håret, sagt åt honom:

— Tig barnet mitt, tig! Om du är riktigt snäll, skall pappa sätta dig upp på hästen. —

Och han hade tystnat, fullständigt tröstad, med munnen fullproppad af bröd. Men när hans skrik för andra gången genljödo i trädgården, lyftade Chwedora endast upp ögonen från sitt arbete och ropade: — Så tig då, eller skall jag låta dig få smaka på »diahn»!

Han tystnade på nytt. Tredje gången skrek han förgäfvets under några minuter. Chwedora forslade bort det uppryckta ogräset åt trädgårdshörnet till och var under lindarne, långt borta från honom, medan uppsyningsmannen med stentorsstämma upprepade: gummor, hollah, gummor. Skynda på! Rör då på er! Det finnes en Gud i himlen, och ni öder tiden. Det är en stor synd!

Af fruktan att begå en synd återvände Chwedora med uppskörtad kjortel och hastiga steg till grönsakssängarne, och Thadeus tröstade sig denna gång alldeles på egen hand, utan förespegling om vare sig häst eller »diahn» Han tröstade sig till och med så bra, att han tog sig till att skratta med full hals. Det var en blåmes med gult hufvud och gula vingar som så tröstat honom, i det han flög upp helt nära honom från en hasselbuske för att försvinna bland vallmorna.

Det var någonting, som lockade barnet att följa efter fågeln. Han steg upp och begaf sig mycket hastigt in bland de höga, täta stänglarne, som i toppen pryddes af röda blommor i alla färgskiftningar. Knappt hade han tagit några steg, förrän blåmesen höjde sig från marken, flaxade till och försvann. Han hade troligtvis funnit sitt byte bland vallmorna och förde det nu hem till sitt bo i hasselbusken. Men derom visste pilten ingenting. Han hade lust att få fatt i den eller åtminstone att återse den, och han fortfor att gå framåt, allt under det han bröt ned vallmostänglarne rundt omkring sig; men der var ingen, som hvarken såg eller hörde honom. Han var så liten och gjorde föga mer buller än blåmesen. Likväl blef hans färd allt svårare och svårare. Nere vid de tjocka stjelkarne

var fullt af ogräs, som snärjde hans små fötter. Han föll omkull, men utan att skrika, till och med utan att ge ett ljud ifrån sig, en sådan åtrå hade han att finna på blåmesen, en sådan fruktan att skrämma bort honom. Som han icke längre kunde gå för det tjocka grässets skull, började han helt tyst krypa på fyra fötter, med ögonen uppspärrade och med sådana rörelser på hufvudet, att han kom att likna en katt, som spejar efter en råtta eller en fågel. Stundom lossnade vallmoblommorna från sina stänglar och öfversållade hans hufvud och skuldror med sina fina, glänsande blomblad. Han stannade då på knä, och med händerna stödda mot marken tittade han uppåt med öppen mun. Han såg icke blåmesen, men en mängd skära och röda punkter, som sväfvade öfver hans hufvud mot bakgrunden af en himmel, lika blå som hans uppåtriktade ögon. På en gång blef hans mödosamma vandring afbruten. Den höga muren af stänglar öppnade sig framför honom och lemnade utsigt åt en vidsträckt, fri yta. Han inandades den starka doften af fenkol, kummin, timjan och persilja och häpnade öfver prakten af en oändlig massa gula blommor: det var gurkor och krasse i full blomning. Der funnos också några tufvor ringblommor; med ett ord, en sådan rikedom på praktfulla gula toner, att han aldrig förr sett något dylikt. Alldeles bländad, sprang han upp med ett skutt och ilade mot ringblommorna med utsträckta händer. Hans åtrå hade bytt föremål; blommorna hade träd i blåmesens ställe. Han skulle troligen ha plockat med fulla händer deraf, men plötsligt hejdade han sig några steg ifrån ringblommorna, så förfärad att han hade hvarken kraft eller tid att skrika.

Föremålet, som ingifvit honom en sådan förskräckelse, var på samma gång ytterst fångslande att betrakta. Det bestod af en stor stake, från hvars topp några klädestrasor nedhänge, och två halmtappar svängde fram och tillbaka, liksom två armar. Det var en fågelskrämman, men Thadeus förstod sig ännu icke på denna trädgårdsmästarnes krigsmaskin. Stödjande sina af fruktan sammandragna små knytnävar mot sina båda kinder, stannade han ett ögonblick, utan att röra sig, och betraktade de svängande halmtapparne samt visste icke huruvida han borde ta till flykten eller vågade ännu längre besåda denna märkvärdiga företeelse, som säkerligen skrämde *honom* mycket mera än sparfvarne, för hvilka den var afsedd och som redan hade gjort sig så förtrogna med dess åsyn, att en hel skara sådana kretsade öfver de på detta ställe redan mogna ärterna och förde stort oväsen med att än slå ned på denna läckerhet, än flyga upp i luften.

Deras skrik var så genomträngande och skaran så talrik, att Thadeus' uppmärksamhet afvändes från fågelskrämman der på sin stake; ty, ehuru han var fullkomligt förtrogen med detta slags foglar och till och med viste att de kallas »spajvar», hade han aldrig sett en sådan mängd af dem tillsammans.

Med pekfinger helt och hållet begrafvet i den gapande munnen, betraktade han sparfvarne, och tycktes falla i drömmar, medan ett uttryck af djupt begrundande drog som en mörk sky öfver hans

ansigte, der tårarne, blandade med dam, icke hade kvarlemnad en ren punkt. Men midt bland de svartgrå fläckar och strimmor, som betäckte det, stucko ändå kindernas och läpparnes röda toner fram och utstrålade två blå, mycket fundersamma ögon. Han stod länge kvar, liksom fjettrad, utan att draga fingret tillbaka ur munnen. Nåväl, hvad då? Om fåglarne kunde flyga rundt om fågelskrämman, hvarför kunde icke han springa förbi den, om han nämligen sprang *mycket fort*? De gröna ärtskidorna äro präktiga. Det visste han af erfarenhet, ty fadern hade en gång haft hem en handfull till honom, när han kom från marken. Och sådana saker glömmar man aldrig! Han erinrade sig fullkomligt, huru godt dessa ärter smakade. Och här voro skidor, som hängde mycket högt, men andra icke högre än att han godt kunde nå dem.

Tänkt och gjordt!

Med ett språng kastade sig Thadeus midt in ibland fenkol, kummin, timjan, persilja, gurkor och krasse Men allt det här var för tätt hopvuxet för att han skulle kunnat springa. Sängarne voro be vuxna, och ogräs fylde mellanrummen. I stället för att springa, måste han gå, föll ofta omkull och kom stundom icke fram annat än på fyra fötter. Slutligen nådde han dock målet, och i samma stund som sparfsvärmen med mycket oväsen höjde sig öfver törnbuskarne, gick han i deras skugga, plockade en ärtskida här och en der och förde dem till munnen.

Han var redan långt borta från qvinnorna, som rensade i köksträdgården, och doldes för deras blickar af den täta muren af röda vallmor, kumminståndnen med sina hvita blommor och fenkolen med sina gula, samt slutligen af hela skogen med ärter och bönor. Ty vid sidan om ärterna funnos turkiska bönor, sprötade på alldeles samma sätt; men ännu voro dessa endast i blomning, i rött, skärt och hvitt. På denna sidan fans det inga sparvar mer, ty der var ingenting att äta, och Thadeus insåg snart att han befann sig utanför ärternas paradiset. Men han hade redan ätit så mycket, att han hade fått sitt lystmäte deraf. Deras söta smak satt ännu kvar på läpparne, och han kände sig mycket glad och lätt till sinnes.

De turkiska bönorna stodo mycket mindre tätt än ärterna, så att han med lätthet och till och med smått hoppande trängde igenom denna lilla blommande lund och slutligen, då han kom ut derifrån, fann en alldeles fri trakt. Det var gränsen för köksträdgården. Skuggad af en rad lindar, hängde denna mark, genom en lätt sluttning, tillsammans med prydnadsträdgården. Hvarken ärter eller bönor mer; men se hvad är det, som glindrar der nere i gräset?

Det var vatten, som lyste, mycket litet vatten för öfrigt, som troligtvis utsinat genom något underjordiskt aflopp för kanalerna, hvilka prydde trädgården, och här fyllde en liten dam, som kanske gräfts för helt annat ändamål. Men bredvid denna håla, eller snarare detta träsk, på en sluttande mark, som ständigt var fuktig i följd af kanalernas närhet, utsträckte två stora olvonbuskar sina blommande grenar, marken var betäckt af en verklig skog af förgät-mig-ej, och en massa gröna grodor hoppade i gräset.

Thadeus stack båda händerna i håret och ropade:

— Ack, ack, förgät-mig-ej! förgät mig ej!

Han kände dessa blommor lika väl som sparvarne och ärterna, ty hela dalen vid ån var full deraf, och Chwedora tog honom ofta dit, då hon skulle gå och helsa på sin moster, som bodde på andra sidan, eller då hon skulle gå till floden för att fånga kräftor, på kanten af stenarne, hvaraf stranden var öfversållad.

Ännu helt nyss hade han med tillhjälp af modern plockat två stora buketter förgät-mig-ej. Mor och son hade tillsammans burit den ena till kapellet, och lagt den vid den heliga jungfruns fötter, men den andra hade de skickat med någon af godsets folk till slottsfröken, som nu plockade rosor och geranium nedanför verandan.

Han visste alltså, att man bör skänka dessa små förtjusande blommor åt den gode Guden och åt fröken. Han påminde sig också, att när han plockat en mängd, hade modern slutligen tagit honom upp i famnen och burit honom hem, hvilket han tyckte mycket om.

Han rusade alltså till sina förgät-mig-ej och började, så mycket hans små händer orkade, plocka massvis deraf och för hvarje blomma hviskade han:

— Den här till den gode Guden! Den här till vår fröken!

IBland ryckte han upp blommorna bland rötterna, emedan han drog så hårdt han kunde i de stjelkar, som gjorde motstånd; då flåsade han ljudeligt, pustade och mumlade vredgad:

— Den onde anden anamme dig! Måtte du bli borttagen i all din dag!¹

Men strax derpå ljödo de halfsjungande orden:

— Den här till den gode Guden! Den här till vår fröken!

Grodorna och foglarna förströdde honom också. De förra hoppade opphörligt fram under de af gytjan svärtade stenarne och plumsade i vattnet, hvilket kom honom att brista ut i gapskratt.

Fåglarne flögo ut från buskarne och fladdrade omkring honom, så att de nästan snuddade vid hans öron.

— Hsch! ropade han då, i det han svängde sin knippa med förgät-mig-ej, hsch, hsch!

Sedan fortsatte han åter att plocka:

— Den här till den gode Guden

På en gång stavnade han och uppgaf ett glädjeskri. Der borta syntes en blåmes, helt säkert den samma, som han hade sett bland vallmorna. Åh se, der satt han upplugen på en hagtornsgren! Han gungade på de runda, snöiga blommorna på busken, än upp mot höjden, än nedåt helt sakta helt sakta under det han rörde på sitt lilla gula hufvud

Omqvädet, »den här till vår fröken,» dog bort på piltens läppar. Hållande buketten med förgät-mig-ej i ena handen, sträckte han den andra efter blåmesen, uppgaf ett skri, böjde sig framåt och tog ett språng De små ljusblå blommorna med sina stjelkar och rötter ströddes kring kanten af dammen, vattnet stänkte häftigt upp. Thadeus

¹ Svordomar, vanliga bland den polska allmogen.

försvann. Icke ett ljud, icke ett skri, icke en suckan, icke ett rop på far eller mor. Han fick icke tid dertill. Inom ett ögonblick var allt slut. På botten af dammen, under det grönaktiga, stillastående vattnet, förblef Clemens' och Chwedoras lilla barn länge liggande orörlig, med det lilla svarta ansigtet vändt mot himlen, och kring det lilla hufvudet och de med gyttja nedsmorda armarne och benen slingrade sig de slemmiga vattenväxternas långa unkna refvor.

Fogeln med det gula hufvudet och de blå vingarne, gungade alltjemt helt sakta på hagtornsgrenen; de gröna gradorna hoppade smått i det fuktade gräset, lindarne utandades sina vällyktande ångor, kringfladdrade af surrande bin, hvilka ljödo som beslöjade harpor.

Från andra sidan trädgården hördes uppsyningsmannens stämma: Gummor, skäms ni då inte? att öda tiden är en stor synd.

På andra sidan, från de nyplöjda fälten, ljöd emellanåt denna basröst, der drängen gick hojtande bakom sin plog:

—Håh, gå på, håh, håh!

Öfver detta haf af grönska, fylt med blommor, kärlek, sång, ljusskimmer och sprittande lif, höjde sig på ena sidan herrgårdens skuggrika veranda, på den andra det lilla kapellet med sin tillbedda bild, blickande mot hvarandra rätt genom öppningen i lindallén. Framför trappan fortfor den unga flickan med den ljusa hyn och de snöhvita händerna, att plocka rosor och geranium. I nischen på kapellet lyste och strålade bildens krona, som en tindrande stjärna, fästad i rymden.

En stjärna.

Skalla vinterqvällen
 Är fästet från skyar fritt;
 Och rundtom dalar och höjder
 Ses lysa i dämpadt hvitt.

Det hvilat en kylig dager
 Kring trädens snöiga krans.
 Den hvälfvande himlen strålar
 I stjernornas återglans.

De lysa i täta rader
 På blånande etherstig.
 De draga med sällsam tjusning
 I natten min själ till sig.

Dock finnes der en bland alla,
 Som oftast mitt öga fäst,

Till hvilken i skymmande qvällar
Jag alltid har blickat mest.

Hon är ej lik de andra,
Som skrida i rymden hän,
Hon tindrar ej gladt och vänligt,
Hon har ett så eget sken.

Än flammar hon våldsamt, häftigt,
Än är hennes glans blott half.
Det tycks, som hon flämtade ängsligt
På himmelens blåa hvalf.

Jag sett henne många gånger
Gå upp öfver snöigt fjäll
Och sända de skygga strålar
I gnistrande vinterqväll.

På strålarne då jag aktat
Och hört hvad de hviskat allt.
De ha i brutna bitar
Förtäljt hennes sagas gestalt.

Hon är en verld i daning,
Der jäsande krafter bo,
Som kämpa i trotsig vända
Och ännu ej nått till ro.

I hennes inre det glöder,
På hennes yta är eld,
Som sjuder i heta strömmar
Och flammar ifrig och vild.

För henne, der fram hon stormar
I rymden från pol till pol,
Ej svalkande vindar finnas
Och ingen lysande sol.

Omtöcknad på villsam bana
Som tvungen hon framåt går
Och kämpar mot egna krafter,
Så långt hennes mod förslår.

Hon vet ej hvad stunden bringar,
Ej hvad hennes framtid kan bli,
Om hon en gång skall komma
Till ordning och harmoni.

Och därför så sällsam tycks hon,
Der okänd makt henne ställt,
Bland alla de andra stjernor
På himmelens blåa fält.

Och därför, då upp vi blicka
I vinterqvällen sen,
Vi se henne alltid flämta
Med ängsligt darrande sken.

A. Stjernstedt.

Prisuppgift för främjande af den qvinliga ungdomens husliga uppfostran.

Dagny har genom några medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet blifvit satt i tillfälle att utlofva ett pris för

den bästa skrift om behöfvat af undervisning för den qvinliga ungdomen i grunderna för vården om ett hem med dertill hörande husliga sysslor samt

plan för meddelande af en tidsenlig sådan undervisning, åsyftande att utbilda så väl husmödrar och husföreståndarinnor, som tjenarinnor.

Uppgift om prisets belopp, tiden för pris-skrifters inlemnande m. m. skall meddelas i nästa häfte af Dagny.

Strödda tankar.

Hvar och en qvinna som visar, att hon kan besitta solida kunskaper utan att yfvas deröfver och utan att för dem försumma sina husliga pligter, har i sin mon bidragit till sitt köns frigörelse.

Somliga människors öfverlägsenhet är af blott lokal beskaffenhet. De äro stora emedan deras omgifning är liten.

Höjden af konst är att dölja konsten.

När smickrare stämt möte kan satan räkna på att få vara med om kalaset.

Kärleken och döden äro de vingar, som bära oss från jorden till himlen.

Reaktionen mot det af kvinnofrågan framkallade äktenskapsidealet.

Af **Esselde.**

Innehåll: Det nya äktenskapsidealet, antydt af framstående engelska författare, tecknad, negativt af nordens skalder, positivt af dessas kommentatorer. Upphäfvandet af de gamla hustru- och äktamans-idealerna. Makarnes behof af inbördes komplettering. Kyskhet. Mod. Mannens likställighet med hustrun och tvärtom. Uppfostran. Hemlif, m. m.

Reaktionen. Venstern: Strindberg, Bebel, Nordau, Brandes. *Högern:* Ellen Key, Jarl Hagelstam, Pastor Færdén, m. fl. Sammanfattning.

Ordet reaktion har, som så många andra, blifvit ett slagord, hvilket tager färg och betydelse af den åsigt, i hvars tjänst det användes.

Det får sålunda gälla som uttryck för ganska olika, stundom hvarandra motsatta begrepp. Hvad som från *en* sida betraktas som framsteg, blir ur en annan synpunkt tillbakaskridande, hvad som för den ene ter sig som revolution, blir för den andre reaktion. Detta är icke minst fallet på kvinnofrågans område, särskildt i närvarande tid. En liten öfversigt af denna verkliga eller förmenta reaktion, så vidt som den är riktad mot det af kvinnofrågans förkämpar uppställda äktenskapsidealet, och ett försök att karakterisera de olika hufvudriktningarna af densamma torde därför här vara på sin plats.

Först likväl en inledande blick på detta äktenskapsideal, hvilket flertalet af kvinnofrågans vänner i Norden, och vi bland dem, hylla. Det var några af Englands förnämsta författare, en Stuart Mill och hans hustru, en George Eliot, en Elizabeth Barrett Browning, som först antydde i hvad riktning kvinnans frigörelse skulle komma att inverka på äktenskapet och i lifvet förverkligade sina åsikter härom. Af Mill i hans epokgörande arbete om kvinnans underordnade ställning blef, ur vissa synpunkter, äktenskapet enligt den nya uppfattningen först närmare belyst.

I Norge har fru Camille Collett fällt många märkliga ord i ämnet. Senare har en anonym dansk författare i ett särskildt, mycket beaktansvärdt arbete sökt att ur utvecklingsteorien belysa äktenskapsfrågan.¹ Men för oss svenskar är det likväl först genom de stora norske diktarne och deras svenska kommentatorer, som det nya äktenskapsidealet blifvit klargjordt, dels negativt i skildringen af dess motsats, dels ur denna dess vrångbild utlöst eller så att säga »fram-älskadt» och uppvisadt för tänkande läsare. Klarast och mest tilltalande har detta skett genom signaturen Robinson i hans i sitt slag allenastående, märkliga arbete »Ibsen och äktenskapsfrågan». Så ock af L. H. Åberg, m. fl.² Vi skola därför delvis följa deras uttalanden,

¹ Förholdet mellem mand og kvinde, belyst gennem udviklingshypotesen. Kjøbenhavn 1884. Se äfven Åbergs uppsats om densamma, Tidskr. f. Hemmet 26 årg.

² Ibsen och äktenskapsfrågan af Robinson. I äktenskapsfrågan af L. H. Åberg. Våra äktenskapslagar af L. H. Åberg. Ibsens Gengångare af S. L—d Adlersparre. Omstörtning eller utveckling af F. A. Ek, m. fl.

då vi här i största korthet teckna grunddragen af det nya äktenskaps-idealet, hvilket man, med betonande af dess mest betecknande egenskap, kunde kalla *det etiska*.

Enligt den antydda uppfattningen blir den äktenskapliga förbindelsen *en innerlig, personlig lifsgemenskap, bygd på grunden af en äkta kysk kärlek, — »Agape» i sig upptagande »Eros»¹ — hvars lifsvilkor är troheten, och hvars närmaste uppgift är dels att utveckla till allt rikare viljeharmoni den sympati, som först väckte kärleken till lif, dels att genom makarnas ömsesidiga inflytande mer och mer förädla och frigöra samt derigenom lyckliggöra den hos dem inneboende mänskliga personligheten.*

Förhållandets natursida och dess berättigande förnekas icke, men det underordnas den högre, den andliga kärlekens makt.

»Sjelfutplånelsens och viljedödandets falska hustru-ideal», upphäfves likaväl som sjelftillräcklighetens och allenarådandets äktamans-ideal. »Man och hustru hafva behof af inbördes komplettering icke minst i psykiskt afseende.»

»Lika litet som full mänsklig utveckling är möjlig utan att mannen lär något af hustrun och dermed fyller ett tomrum i sin halfhet som menniska», lika litet kan hustrun undvara detsamma från honom; »och de två egenskaper, de främst hafva att tillegna sig af hvarandra äro kyskhet och mod».

Det etiska äktenskapsidealet ställer således samma trohetskräf på mannen som på hustrun och fordrar af henne mod att vara sig sjelf, i stället att förlora sig i mannen eller på omvägar göra sin vilja gällande gent emot hans. Men då ett sådant äktenskap icke skulle kunna byggas i strid mot rådande sedeopinion och lag, blir dess verkan också retroaktiv. Så förutsätter det den unge mannens likställighet med qvinnan i sedligt afseende och qvinnans likställighet med mannen inför lagen samt i fråga om förståndsutveckling, rätt till arbete, o. s. v.

Bygdt på sådan grund blir äktenskapsförbundet nog starkt och innerligt att utan fara kunna bära ansvaret för det kommande släktets uppfostran till sedligt starka människor, mäktiga att älska och tro. Likaså kan det utan fara bära sådana förändringar i arbetets form och familjelifvets omsorger, som den nya tiden medför.

Det etiska äktenskapsidealet skiljer sig alltså från den kyrkligt ortodoxa och den verldsligt konventionela uppfattningen, så ock från den åsigt, som i äktenskapet ser blott naturförhållandena, eller förbiser makans uppgift för moderns och husmoderns. Sökande friheten i sanningen, vill det i sig upptaga det kristliga sedebegreppet, den kristliga personlighetsidéen och den kristliga kärlekens art. Helt visst skall det också under den kristna lifsåskådningens hägn vinna sin högsta fullkomning.

* * *

¹ Se L. H. Åbergs förklaring af äktenskapets väsen.

Mot detta äktenskapsideal har nu, som vi nämnt, en reaktion inträd, hvars hufvudriktningar vi här ville antyda. För att ej blifva alltför vidlyftiga skola vi likväl begränsa oss till de skrifter i ämnet, som här i Norden förekommit under de två à tre sista åren.

Främst — icke på grund af det gamla ordspråket »ära den som äras bör», utan endast på grund af *året för hans framträdande i reaktionärt syfte* — må då nämnas förf:n af »Giftas» såsom *naturalismens* banerförare. Här har, som bekant, steget tagits så långt tillbaka som till Rousseau, hvars teorier predikas i form af köttets evangelium med särskild tillämpning på ynglingaåldern, och hvars idéer om äktenskapet här omsättas i syfte att såsom norm för förhållandet mellan man och hustru uppställa det *blott* naturliga, utan allt afseende på personlighetens inre kraf eller kulturens inflytande.

Socialismen under Bebels fana går ännu längre i protest mot det etiska äktenskapsidealet, i det hon yrkar *det lagliga äktenskapets upphäfvande*, och, med ett af sina vanliga luftsprång i slutledningen, förklarar, att i och med detsamma prostitutionen skall upphäfv sig själf.¹

Nihilismen med Nordau till målsman anfaller med hätskhet det monogama äktenskapsidealet i dess gamla så väl som i dess nya form. Han förklarar att trohet är ett naturvidrigt begrepp, att den fysiska kärleken har rätt att bryta alla band och undanrödja alla hinder, samt påstår att könslifvet inom människoverlden lyder under fullt samma lagar som inom djurverlden.²

I närmaste anslutning till nihilismen kommer slutligen hvad man kunde kalla *antropologismen* med Georg Brandes som tolk³ och vill »på fortidens erfaringer bygge fremtidens perspektiver», i det han försöker uppvisa, att *det monogama äktenskapet, långt ifrån att innebära ett framsteg i förhållandet mellan könen, i sjelfva verket var »krigsförklaringen» mellan dem*, hvarefter också ett permanent krigstillstånd varit rådande mellan män och kvinnor. För att bota detta onda, *skall nu, menar hr Brandes, framtiden dekretera »full könsfrihet» och kasta omsorgen om afkomman på staten.*

Dessa trenne parallella strömningar i kulturfientlig och förnedrande riktning, hvilka innebära på en gång revolution och reaktion af farligaste art, utgöra *venstern* i den reaktionära rörelse, hvars grunddrag vi här velat antyda.

* * *

Högern är mera ofarlig, stundom också oklar. Den representeras af både kvinnor och män, både kyrkans och vetenskapens tjänare. De åsyfta både *en reaktion mot reaktionen* i dess ofvannämnda barbariska form och *en reaktion mot kvinnorörelsens etiska äktenskapsideal*. De äro alltså både med och mot oss och tillhöra den grupp

¹ Se *Qvinnan i forntiden, nutiden och framtiden af August Bebel*.

² Se *Nutidslögner af Max Nordau*. Öfvers.

³ Se *Georg Brandes* företal till 2:dra uppl. af hans danska öfversättning af Stuart Mills bok om *Qvinnans undertryckta ställning*. Öfvers.

af iakttagare på de sociala rörelsernas område, hvilken förblandar tvänne motsatta riktningar och fördömer den ena för den andras skull.

Vi skola först och utförligast granska den svenska representanten af gruppen: *fröken Key*. Van vid det enkla, sakrika och af naturlig värme genomandade skriftsätt, som i Tidskrift för Hemmet pläгат utmärka Elizabeth B. Brownings och George Eliots sinrika kommentator, häpnar läsaren vid att i hennes ifrågavarande uppsats *Om reaktionen mot kvinnofrågan*¹ påträffa ett gåtolikt opus, som skulle lemna honom alldeles villrådlig om meningen af dess innehåll, om ej öfverskriften gifvit ett slags Ariadne-tråd till labyrinten.

Man förstår af förf:an ömmar för männen i allmänhet och de äkta männen i synnerhet. Hon beklagar kvinnornas arbetstäfian med dem, »som ofta skola försörja andra». Hon tror att intresset för de nya uppgifter, som vänta qvinnan på arbetets område, skall förmå henne att undertrycka kärleken och försaka äktenskapet, eller i alla händelser att vårdslösa hemmet. Hon gisslar de »våldsamma»(?) försök som göras att tvinga naturen att passa in i likställighetsteorien, m. m. Men i samma andedrag yrkar hon, att hvarje lagligt hinder för qvinnan att på *alla* områden *likställas* med mannen måtte upphävas!

Diktarnes skildring af mannens skuld i de olyckliga äktenskapen anser förf:an osann. *I nio fall af tio består hans skuld endast deri, att hans yttre sträfvanden gjort honom likgiltig för hustruns inre lif, »att han kommer hem arbetstrött»* — för att kanske taga sig en grundlig lur i stället att meddela sig med de sina, — *»att han önskar men saknar förmåga att vara sympatisk,»* att sålunda *»allt själfvullt samlif inom hemmet upphör,»* hvilket käns tomt — *»åtminstone för hustrun»* — m. m. Men är blott hustrun icke lika trött och oroad, vare sig i följd af fattigdomens eller verldslifvets inflytande, eller som följd af frivilligt arbete, så är i förf:ans ögon äktenskapet räddadt. I motsatt fall förutser hon, att det skall urarta och gå under. *»Många vänta,»* säger hon, *att qvinnans frigörelse »skall fullkomligt omdana mensklighetens känslor,»* att kärleken mellan könen skall dö ut och ersättas af naturdriften, att hemlifvet skall undanträngas af klubbilifvet, all sedlighetssträfvan upphöra, m. m.

Här tycker sig läsaren åter kunna draga andan. *Förf:an har således velat protestera mot socialismens äktenskapsfiendlighet.* Derfor vare hon hjertligt tackad, men på samma gång må man dock energiskt jäfva sanningen af hennes påstående, att det ohyggliga framtidsperspektivet är *qvinnoemancipationens* verk, eller *»att kvinnofrågans* utveckling för närvarande går i riktningen af att uppställa naturdriften som norm för äktenskapet». Genom att sålunda göra kvinnofrågan identisk med socialismen har förf:an allt för godmodigt låtit lura sig af den tyske socialistchefens lilla knep att, med kvinnorörelsen till skylt och förevändning, framlägga socialdemokratiens lärobyggnad till allmänhetens fromma.

¹ Om reaktionen mot kvinnofrågan af *Ellen Key*, revy 1886 af Gust. af Geijerstam.

Hvar förf:an vill finna bot för den befarade omstörtningen, får läsaren icke klart för sig. Än synes hon vilja, att qvinnan afstår från det högre äktenskapsidealet och går tillbaka till den förflutna tidens åsigt, att blott äktenskapet blir af, så är det icke så noga med dess idé. Än återgår hon till den Geijerska satsen, att qvinnan bör tillerkännas all frihet, men afstå att begagna den. Slutligen replierar hon på utvecklingsläran, hvilken, emedan den ej vågar räkna på ett lif efter detta, skall så mycket mer arbeta på förädlingen af jordelivvet och slutligen lyckas att bereda hvar och en, män och kvinnor, sin rätta plats, bevara modernn åt familjen, rädda barnen undan skolan och dana ett hem utan vank.

Nästan samtidigt med fr. Key och drifven af snarlika farhågor, framträdde i Finsk Tidskrift dr *Jarl Hagelstam* och uttalade der naturvetenskapens veto öfver qvinnofrågan.¹ Han har dervid framställt äktenskapet såsom för qvinnan *lifsuppgiften quand même*, inför hvilken *alla andra lefnadsmål, äfven den ogifta qvinnans*, måste vika eller frivilligt offras, men hvilken också i sin ordning måste offras eller helt och hållet uppgå i *moderskapet*. Modern har nämligen, enligt dr. H. att, med undantag af existensmedlens anskaffande, ensam bära *all* omsorg och *allt* ansvar för hemmets och barnens uppfostran. Den äkte mannen och fadren spelar deremot inom förf:ns idealfamilj en ytterst obetydlig och underordnad rol. Han skall värda hustrun-moderns höga mission samt arbeta och strida för att efter förmåga förse henne och »hennes» barn med livvets nödtorft, söka förbättra lagarne till hennes förmån, men någon lifsgemenskap, något samarbete mellan makarne nämnes aldrig. Icke heller yttras ett ord om hustruns uppgift i förhållande till mannen. Det kommande släktet är, enligt dr. Hagelstam, qvinnans *raison d'être* och omfattar *hela* hennes uppgift.

I den punkten sammanstämma vetenskapens och den ortodoxa kyrkans målsmän och förena sig på samma grund i förkastelse-domen öfver qvinnorörelsen. Särskildt hata de resp. herrarne yrkandet på likställighet mellan könen och hafva aldrig förstått, att det är likställande i *valfrihet*, — rätt att, i likhet med mannen, söka de uppgifter, som öfverensstämma med hennes anlag — som qvinnan inlägger i detta yrkande, alldeles icke rätt att alltid göra detsamma som mannen, hvilket vore en dårskap.

Det är i första rummet den norske pastorn *J. M. Færden*, som här fört kyrkans talan.² För honom är qvinnans sjelfständighetskänsla ingenting annat än »*Evabiddet*», hennes kraf på rätt till utveckling af sina inneboende anlag »*pur demonstrationslyst*», hennes största fara i intellektuelt hänseende den att förlora medvetandet af »*sin refbensnatur*»,³ hennes ställning i äktenskapet *underdånighetens*, samt hennes hela andliga och lekamliga kapacitet inskränkt till den *att vara eller kunna blifva mor*.

¹ Finsk Tidskrift juni 1886. Kvinnofrågan ur naturvetenskaplig synpunkt, af *J. Hagelstam*.

² Kvindespörsgsmaalet af *J. M. Færden*. Tilsvaret til *J. M. Færden*, ved *Kitty L. Kielland*.

³ Orden citerade af förf:n.

I öfverensstämmelse med den norske pastorn uttalar den finske biskop *G. Johansson* i sitt herdabref till Kuopio läns presterskap, hvilket bref vi känna endast genom citat i Finsk Tidskrift, sin förkastelsedom öfver kvinnoemancipationen. Dess »egentliga syfte» är, säger han, att *upphäfvå de olikheter mellan man och kvinna i äktenskapet och samhället, som Gud uppstått. Alltså »är den till sitt innersta ett uppror mot Guds världsordning» och därför »förderfbringande för både samhället och kvinnan».*¹

Slutligen spelar, mellan alla dessa olika modulationer af verklig eller förrent reaktion, en liten fin stämma, än gycklande i klangfulla rim öfver framtidens emanciperade kvinnor och viljeförslappade män, än åter varnande i allvarliga stanser för andra olycksdiga följder af den förhatliga tidsandan. Det är en finsk diktarinna under okänd pseudonym,² som sålunda oförtröttad blåser sin lilla piccola-flöjt till de ecklesiastiska brumbasarne, den fysiologiska bröllopsfiolen och den »äktenskapliga luren», hvilka, jemte den Brandeska stridsbasunen och de Rousseau-Strindbergska naturljuden, bilda stämmorna i den väldiga reaktionssymfoni, hvars »ledgångsmotiv» vi här ofvan antydt.

Dock, saken är allt för allvarlig att tillåta ett skämt. Högerförfattarne, hvilka här helt naturligt betecknats med sina skarpaste yttranden, hafva tydligen talat af full öfvertygelse. Deras protester mot naturalister och nihilister äro fullt befogade. Äfven i kvinnofrågans moderata läger finnas unga ifrare, hvilkas ensidigheter påkalla varning och tillrättavising. Men att skära alla öfver en kam, att fördöma hela den betydande rörelsen för öfvergreppens skull, det är både orättvist och oklokt.

Likväl möter man, särskildt hos dr. Hagelstam, liberala medgifvanden för den ogifta kvinnans räkning, på hvilka vi gerna ville bygga hoppet om en framtida försoning. Dr. H. ger dessutom många för vår tids arbetande kvinnor väl behöfliga varningar mot förbiseendet af naturens kraf. Men man frågar sig, om ej han å sin sida förbiser, att vi äro icke blott naturväsen, utan också andeväsen, begåfvade med vilja och karaktär, samt att vi, som sådana, hafva kraf och förpligtelser äfven gent emot vår egen natur, hvilken vi, liksom männen, äro ämnade att i viss mån beherska, icke blott lyda. Man frågar sig vidare, om det kan vara detta förbiseende, som gör, att dr. H. tagit sin uppgift nästan som en diagnos, m. a. o., att hans skildring af kvinnans naturlif är nästan en sjukdomsbeskrifning, hvari svaghetsymptomen och deras verkan på sjäslifvet betraktas såsom gifna och oundvikliga.

Äfven herr pastor Færden gör några, ehuru svagare, medgifvanden åt tidens fordringar. Han yttrar dessutom många djupa och vackra tankar, hvilka äro väl värda att taga vara på, helst de, hvilka låta sig lika väl tillämpa på vår uppfattning som på hans egen. Så säger han i sin protest mot upphäfvandet af äkta makars egendoms-gemenskap: »*Ägte-kjerligheden er jo i sig selv et Sameie*». Ja visserligen,

¹ Biskop *G. Johanssons* helsning till Kuopio stifts presterskap i bih. till Missionstidning för Finland 1885, n:is 8 och 9.

² Framtidsbilder af *Dagny*.

men det är frivilligt och får deraf sitt värde. I fråga om hustruns underdanighetsförhållande säger han, med en liten omskrifning af bibelns ord, att »mannen skall vara hufvudet, qvinnan hjertat i äktenskapet». Ordet klingar så vackert, att man är färdig att obetingadt upptaga det, tills man märker att förf:n här skapar ett nytt »Säreie» af långt farligare beskaffenhet än det juridiska — en boskilnad af äktenskapets allra dyrbaraste tillgångar, åsyftande att göra *kärleken till hustruns ensak, förståndet till mannens*. Slutligen anföra vi med odelad sympati den vackra bilden, att det är med kärleken som med vingparet, »*det hvilat öfver fogelns nacke som ett ok, men i verkligheten är det en lyftande, bärande kraft*». Vi erinra blott, att bilden, om den fullföljes, visar, att skaparen gifvit *båda* makarna samma bärkraft.

De uttryck af hån och förakt mot olika tänkande, som vanställa både den kyrkliche och den vetenskapliche förf:ns framställning skulle lätt kunna gäldas med samma mynt. Men vi akta vår sak för högt att vilja försvara den med dåliga vapen.

* * *

Vi hafva här, så vidt utrymmet medgifvit, tecknat de båda hufvudströmningarna af reaktionen mot det af qvinnofrågan framkallade äktenskapsidealet. Båda förtjena i hög grad alla rättänkandes uppmärksamhet. Man har icke lof att förblifva okunnig om eller likgiltig för rörelser, som kunna leda våra qvinnors trygga och sunda framåtskridande på villospår eller ock stäcka dess framsteg. I synnerhet kräfvor *venster-reaktionens* försök att, under förevändning att frigöra qvinnan, i stället frigöra de sinliga lidelserna och göra qvinnan till slaf under deras förnedrande ok, den största vaksamhet, de allvarligaste varningar. Äfven den reaktionära *högern* måste uppmärksamt följas och bemötas, det senare i synnerhet i handling, *i det våra qvinnor visa sig kunna bära sina nya uppgifter och rättigheter utan att kränka sin kvinliga natur eller svika de pligter densamma ålägger dem, vare sig inom eller utom familjen*. Endast så skola de kunna vinna den utveckling af sin mänskliga personlighet, som de så mycket eftersträfvat, men hvilken hämmas på ett mycket värre sätt af tendensen till en naturstridig karaktighet, än af förflutna tidens öfverdrifna och tillgjorda qvinlighets-kult. Först om qvinnorna skulle svika sig sjelfva och gå öfver till venster-reaktionen, först då skulle högerns ensidighet blifva farliga, detta genom att blifva i viss mån berättigade.

Vi hoppas dock för visso, att *centern, det sunda och sansade framåtskridandets parti*, skall segra, särskildt i äktenskapsfrågan, emedan denna i sig innebär hela qvinnofrågan, likasom blomknoppen bär inom sig den blifvande frukten. Ingen väntar, att det nya äktenskapsidealet skall tränga igenom med ett enda slag. Man hoppas icke ens, att det någonsin skall i full sanning realiseras af *alla*. För de lyckligaste är det icke ens nytt. I bästa fall är det en gradvis sig utvecklande historia. För andra är och förblir det en chimär. Vår tro är, att det småningom skall genomtränga det allmänna

medvetandet och att, under dess hägn, i trots af de förirringar och missgrepp i enstaka fall, som äro oskiljaktiga från alla brytningstider, familjen och hemlifvet skola, icke som höger-reaktionärerna förmena, slappas och upplösas, utan på grunden af individuel frihet och förbindande kärlekspligter utveckla sig renare och mera harmoniskt än förr.

Huru det etiska äktenskapsidealet kommer att verka på det personliga förhållandet makarne emellan, säger oss, på grund af egen erfarenhet, Stuart Mill. Hans ord innebära den bästa vederläggning af våra reaktionärens farhågor, och vi afsluta därför med dem vår lilla uppsats.

»Hvad äktenskapet skulle kunna vara mellan tvänne personer med odlade förmögenheter, med enahanda åsikter och sträfanden, lefvande i en jemnlighet af det bästa slaget, likhet i krafter och förmögenheter, men med några mera utvecklade hos den ena, några hos den andra, så att hvaradera kan njuta den utsägliga fröjden att i något hänseende se upp till den andra, att ömsom leda och ledas på utvecklingens bana — detta vill jag icke försöka att beskrifva. För dem, som kunna fatta det, behöfves det icke; för dem, som icke kunna det, skulle det blott synas som en svärmares dröm. Men jag påstår med den djupaste öfvertygelse, att detta och endast detta är äktenskapets ideal, och att alla åsikter, vanor och inrättningar, som gynna något annat begrepp derom eller gifva en annan riktning åt dermed i samband stående föreställningar och sträfanden, de må framträda under hvilken skepnad som helst, äro lemningar af det gamla barbariet. Mensklighetens sedliga pånyttfödelse skall först då verkligen börja, när det mest grundväsentliga af alla sociala förhållanden står under jemnlighetens lag, när människorna lärt att odla sin starkaste känsla af sympati i sammanlefnaden med en like i rättigheter och bildning.»

Diktarens närvarande ställning.

Julaftonstankar

af

Robinson.

Minnet af en födelse högtidlighålles i dag hos en icke så ringa del af jordens folk. Men något mycket mer betydande är, att man börjar allt tydligare skönja på jorden den »eld», som den under första julnatten födde, sade sig kommen för att tända och om hvilken han sörjande tillade: »Och hvad såge jag hellre, än att han allaredan brunne.» Ty denna eld kan numera märkas äfven på vissa stora rörelser bland de folk, der icke julhögtid hålles. Och brunne den ej hos de jämförelsevis få folkslag, som hafva till årlig

vana att tända julljus; då vore det hög tid att släcka också de symboliska tecknen.

En hvar känner innerst, att hvad Jesus menade med sin oroande bild var: *det verksamma medvetandet af broderskap mellan alla människor.*

Det *har* vaknat. Men de första faktiska rönen deraf äro förfärliga. De kunna ej vara annat. Efter så många tusen års förande af afvog sköld mellan syskon — mellan folk och folk, mellan religion och religion, mellan gammal och ung, mellan man och qvinna, mellan lagskipande och omyndige, mellan innehafvare och behöfvande, — oi — det är blott alltför lätt att fatta: när plötsligt sköldens *rätsida*, kärlekens och billighetens sida visas, så känna sig ovana ögon bländade, och första jämförelsen mellan de två i grund motsatta uppfattningarna af vårt naturenlige förhållande till hvarandra vållar — begripligt nog — fler förbannelser än välsignelser.

De vise utgöra alltid fåtalet. Blott ändringar inom smärre områden af det myckna förvända i samhällenas vanor och tänkesätt kommer man under egen lifstid att få vara med om. Och att lefva förhoppningsfull-samman med *hela sitt slägte*, framtidens mensklighet, trots vissheten om att barn och barnbarn ännu hafva gränslöst mycket bittert att genomlida, läres ej med ens.

Verksamhet för vägrödjandet åt de väntade, bättre tiderna och för mildrandet af egna och andras svårigheter under de ännu dåliga tiderna, är det enda medlet mot pessimism. Men *hvilken är, särskildt, diktarens ställning i trängseln af all denna ifriga verksamhet?*

Diktaren ser af naturen för långt för att obetingadt omfatta någon af de gängse utopierna, för att tro på något universalmedel eller våga undantränga alla tillfälliga lindringsförslag, alla partiella reformer i afvaktan på en allt nyskapande omhvälfning.

Den enda universalrevolution han kan vara med om, är *sanningskärlekens revolution*. Diktaren gläder sig åt, han uppmuntrar den jämförelsevis lyckligt lottades godsinta deltagande för och hjälpsamhet mot den vanlottade. Men han fordrar tillika, att den förre i viss mån dervid blyges för sin undantagsställning, vare sig som lagstiftare, arbetsgifvare, eller allmoseutdelare m. m. Och han djerfves icke att lemna denne gynnade ostörd kvar i den gamla hedniska föreställningen, att hans undantagslott, hans uppdrag att tillvidare vara förvaltaren äfven af den andres rätt, ställer honom sjelf närmare all god gåfvas gifvare, än den står, hvars rätt är åt honom tillfälligtvis öfverlåten.

Diktarens naturliga arbete i denna tid är arbetet på att göra de gynsamt ställda människorna mera allvarligt blygsamma, och de ogynsamt ställda mera förhoppningsfulla.

Literatur.

Helene Nyblom i "Nye Digte".

Ett utkast af Nils Erdmann.

Det finnes otaliga sätt, på hvilka skalderna se naturen. För en tar hon sig ut såsom ett sken af det osinliga, en enda stor symbol, i hvilken andeverlden uppenbaras. En annan låter henne gälla såsom en afspegling af sitt jag, ett instrument hvarpå han spelar, för att angifva sina stämningar. En tredje åter hänföres till panteistisk naturdyrkan, upplöser sitt väsen i naturens rika all-lif, gror och växer med blommorna, jublar och klagar med vindarne, sammanflyter med böljorna och med skummet på strandbrädden. En fjerde kan icke se naturen utan att personifiera henne, och en femte sträfvär att återgifva, hvad han ser eller tror sig se.

Så gör icke fru Nyblom. Hon uppsöker i naturen sina egna intryck och stämningar, eller låter henne få gälla såsom en bild af något allmännskligt. Derfor kan man vara viss, att icke tillämpningen saknas. Hvarje liten naturmålning eger den som ett bihang. Än sjunger bofinken sina få, enkla toner, en enformig melodi, men uppriktig och hjerteglad, och strax kommer hon fram med, att »ens käraste visa, ens innersta melodi» alltid är kort och har få toner, men att dessa innesluta allt, blott man rätt förstår att fatta dem. Än målar hon åskvädret och den stillhet som föregår det, hur himlen då är renast och naturen fridfullast, men endast för att inskärpa samma erfarenhet om människohjertat. Då skogen står i höstskrud och bladen se ut som guld, fast längesedan vissna och dödade genom nattfrost, kan hon icke njuta af den utan att erinra derom, att mycket af det man mest älskar lyser såsom guld, men egentligen icke är annat än vissnadt löf, som faller. Och på samma sätt som naturen domnar af och dör om hösten, så skall äfven »allt, hvad ditt hjerta egt, såsom vissnade rosor förgå»

Dock bör man icke tro, att hennes natur är en dekoration blott. Snarare synes det, som om dessa analogier, uppdragna af skaldinnan mellan natur- och människolifvet, härleda sig derifrån, att hon innerligt älskar naturen. Småningom har hon gjort henne till en kär och trogen vän; hon har lärt sig att förstå henne, läsa i hennes anlete och detta har framvisat sådan mångfald af nyanser, sådan rikedom på uttryck, sådan likhet med hennes stämningar, att hon glömt att det fins skilnad, och upphäft skiljomuren.

Icke nog dermed, att hon låter detta naturlif spela in i och komplettera sina egna känslor och intryck, talar hon om naturen såsom en menskligt kännande varelse. Träden vrida sig i smärtor, genom skogen gå glädjerysningar; vågorna bedja om nåd, grenarne fannas i lidelse, och skyarne draga till storms, klädda i sköldar och lansar.

Naturen är äfven föremålet för de flesta af »Nye Digte». Dessa äro antingen små förträffliga naturbilder eller älskliga naturstämningar, fint kända och tecknade. Derfor är det karaktäristiskt, då hon sjunger »til Sverig» att det icke är sjelfva folket, men naturen, som hon frammanar. Den är det hon älskar, som hon småningom lärt sig uppskatta; dem ger hon sitt »tack», dessa strömmar, fält och skogar, klippan med sina blomstersängar, dolda bakom bergväggen, luften, som är ren och fri, och dalarne och sjöarne.

Men icke blott naturen i denna *yttre* gestalt ärar hon. Naturen såsom *instinkt*, eller *det ursprungliga*, dyrkar hon. Man bör akta sig, säger hon, att resa sig mot naturen. Äfven om vår vilja är aldrig så stark och oböjlig, mäktade vi likväl föga, då naturen hejdar oss. *Hon* segrar alltid, och det hjälper icke att hindra henne. Lika litet bör man framdrifva eller påskynda hennes utveckling. Hellre må det gå långsamt, om naturen kräfvär det, och feberflit uträttar ej ett grand mot naturen. *Hon* blott kan sammanfläta det starka och det svaga; hon känner *det rätta*, och fåfängt ställa vi upp våra begrepp »om dygd och synd». För naturen gälla de intet; »allt, som är styrka, är äfven rent», säger hon. Här af kan man förstå skaldinnans vemod, när hon ser, hur kulturarbetet bortjagar det ursprungliga, äfvensom hennes kraf, att man bör *följa sin natur*, vara *naturen trogen*, när man uppfordras att välja. Hela hennes »Duet» har detta val till motiv, och hon afgör det så, att naturen blir segerherre.

Men naturen skall vara glad, ty hon älskar icke smärtan. Ja, hon går så långt, att hon hatar och afskyr den.

»Jeg tror det ej, at Sorgen
Er Himlens eller Jordens Ven;
I gaar, i dag, i morgen
Som Fjende saae och ser jeg den».

erkänner hon öppet. I lifvet är det ju glädjen, som uppehåller vår kraft, och vi må icke låta nedtrycka oss, om sorgen träffar oss. Njut, ropar hon, men skynda dig att njuta. Lifvet är så kort, och det är farligt att dröja. Eger du milda ord, så strö ut dem omkring dig; gif icke en half kärlek, stycken blott af kärleken, men hela famnen full och låt den ohämmad flöda! Skänk icke vinet endast droppvis i bägaren; fyll den ända till brädden och töm den i ett andedrag! Hatar eller älskar du, så hata och älska starkt.

»Vi sige vil hverandre
Vor Kjarlighed, vort Had
Med sande, stærke Navne
Og kysse, takke, favne.
Snart skilles vi jo ad».

Lifvets kraf är glädje, icke sorg eller försakelse. Sådant är det sällhetsbegrepp dikterna framvisa.

Deraf kan man förstå, att det är våren hon föredrager, när det gäller att uttala, hvilken årstid hon mest älskar. Pessimisten och den lefnadströtte föredraga hösten. Naturen är då mognare, litet

blaserad och allvarligare. Friskheten har försvunnit, resignationen inträder. »Sommar och god tid,» säger Topsøe i studieboken, »göra alla träd lika, men hösten gör dem alla icke blott mer allvarliga, utan tar dem ock i förhör, hvart och ett på sitt sätt. Ännu äro de väl täckta af bladen, men alla linier hafva dock blifvit annorlunda, och trädets egentliga skapnad framträder bättre.» Om hösten, säger Turgenjef, andas man så lugnt. Man känner sig så sällsam, så uppfylld af ljufva intryck. Kära bilder och hågkomster upprullas för själen; man dröjer vid det förgångna och blickar längtansfullt mot framtiden. Hopp och fruktan, glädje och vemod täfva i sinnet, och dagarna förefalla såsom andaktsstunder, dem intet afbryter. Optimisten — eller fru Nyblom — ser i hösten något annat. För henne är den dödens årstid, vemodets och tungsinthetens ohygglige följesven, och allt synes då erinra om den mörka, elaka vintern. Men om våren kommer glädjen. Då föryngras naturen; kölden flyr sin kos och solen börjar värma. Äfven om hon bedrager är hon ljuf, denna vårsol.

»Ej Vaabenmagt han fører;
Naar blot hans Skridt man hører,
Det hele Land sig skynder
At knæle for hans Fod.
Alt, som til Frihed trænger,
Fast ved hans Blikke hænger,
Og af hans Stemme drikke
De frosne Hjærter Mod».

Derför är hon ock lyckligast i solens fulla klarhet. I skymningen blir hon sorgsen, vemodet kommer öfver henne, och »borte er Alt, hvad mit Hjærte af Glæde har rummet, opløst som Skummet,» klagat hon i en skymningssång. Snön håller hon kär såsom ett afbrott i vintermörkret; ljus blir i luften, rörelse och verksamhet, och hon tycker att det ser ut som om snöflingorna logo.

Glädjen är då det, som hon högst skattar. Också är hennes gud icke dödens och smärtans gud, men kärlekens, ljusets, kampens och lifvets. Ja, sjelfva poesien blir ett barn af denna glädje. Den framsväfvar i rytmer, liksom guldstof i solen, och den bäfvar på läpparna såsom »et Smil, et Blik.» Visserligen kan hon fatta att sorgen föder glädjen, att sorgen för en och annan blir den natt, ur hvilken den framgår. Men eget synes det alltid, och hon kallar det »en gåta.» I allmänhet dräper dock denna sorg vår lycka, och skaldinnan vill bekämpa den såsom fiende till glädjen. Derför bjuder hon människorna att tillintetgöra dess välde, att döda den hos sig sjelfva och hos dem, hvilka den nedtrycker. Derför predikar hon kärlek mot våra lidande bröder och systrar, hjelp åt de behöfvande, tröst åt de betungade. Derför vill hon kalla oss att »sluta kedja» mot sorgen.

»Slut Kjæde! Lad os fange
I Lifvets og i glædens Navn
Blot Nogle af de Mange,
Som den vil kvæle i sin Fav»

Og lad os Roser samle,
Saa vi har nok til Ale dem
Af Unge og af Gamle,
Hvis Veje gaa blandt Torne frem».

Från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Understöd för en barmorske-elev har erbjudits genom en ledamot af Fredrika-Bremer-Förbundet på följande villkor:

En bildad kvinna, som genomgått högre elementarläroverk eller visar sig innehafva motsvarande kunskaper, och som vill egna sig åt barmorskans kall, har att uppbära ett understöd af 300 kr. årligen, så länge kursen för full utbildning till detta kall pågår.

Ansökningar för erhållande af detta understöd, stälda till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet, skola inom februari månads slut d. å. vara inlemnade i *Förbundets byrå, 19 Lilla Wattugatan Stockholm.*

Bref till Dagny från Kristiania.

Af M. S.

(Forts.)

Ni vill veta något om Bjørnsons mottagande vid hemkomsten till Kristiania efter flera års bortovaro. Jag kan härom säga att verkligheten öfverträffade allt hvad man väntat. Ett sådant mottagande har aldrig förunnats någon i Kristiania. Det ögonblick, då fartyget gled upp till landningsbron och den tätt packade människomassan fick sigte på Bjørnsons väldiga gestalt uppe på kommandobryggan, och alla hattar flögo af och alla näsdukar svängdes och musiken, under mängdens jubel, stämde upp: »Ja, vi elsker dette landet», det ögonblicket kan ingen af dem som voro med förgäta. Vi hade såsom det blef sagdt i det korta, starka tal hvarmed han helsades »vi hade vor største kraft igjen iblandt os», och känslan af styrka och glädje gick som en elektrisk ström genom alla. — Den afton Bjørnson sedan såg sitt eget stycke »Et nyt system», på teatern var glanspunkten af hans vistelse i Kristiania. Teatern var propp full, våra bästa skådespelare, hvilka hafva sina bästa roller i det

stycket, voro som elektriserade och Björnson satt i »sniplogen» och sken af glädje. I hvarje mellanakt försvann han för att gå upp till de spelande »og da flød vi i hans arme», berättade en munter skådespelerska.

Eftersom jag kommit att nämna Sagatun måste jag omtala, att i debatten om qvinnosaken fru Ragna Nielsens pikanta, lifliga, besinningsfulla, väl öfvertänkta och mogna inledningsföredrag var för sakens vänner en sannskyldig glädje, och tillvann i förening med hennes qvinligt behagfulla framträdande saken många nya anhängare. V. Ullmanns fina stilla, djupt kända uttalande om att det främst är mannens behandling af qvinnan i det dagliga lifvet som behöfver reformeras, var, betecknande nog, för mången obegripligt, men rönte af andra en närmare anslutning än något som blef sagdt i ämnet. Fru Edgrens korta bemötande af en motståndare och innerliga anslutning till Ullmann, utmärkte sig för lika mycken logisk skärpa som anspråkslöshet. Fröken Kitty Kjelland sköt in ett par fina qvicka ord, som träffade spiken på hufvudet. Äfven fru Vultum, som flera gånger uppträdde, gjorde ett godt intryck.

Till sist några ord om vår kvindesagsforening. Vid en extra ordinär generalförsamling framlades af dess dugliga och mycket energiska styrelse ett förslag att föreningen skall som organ för sina intressen utgifva en tidskrift om ett oktavark två gånger i månaden. Redaktionen anförtroddes åt fröken Gina Krog. De föredrag, som hädanefter hållas, skola då meddelas i tidningarna, men derjemte också utgifvas i tryck.

För en tid sedan höll skolföreståndaren Andersen ett föredrag om *qvinnouppfostran i Frankrike under revolutionen*. Det var ett utomordentligt intressant och lärorikt föredrag men om det utkommer i tryck torde vara ovisst; det lär nämligen utgöra en del af ett större arbete.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Sverige. *Stipendier till qvinliga studerande vid tandläkaraskolan i Stockholm* hafva äfven i år utdelats till ett belopp af 5,000 kronor genom stiftelsen *L. J. Hjertas minne*.

Vid *drägtreformföreningens* halfårsmöte, för hvilket vi i Dagnys novemhernummer redogjort, hölls ett föredrag af fröken K. Widerström, hvarur vi anföra följande behjertansvärda ord: — — — — »Vi nöja oss med dessa korta antydningar på det sanitära området. Se vi ett ögonblick på den estetiska (skönhets-)sidan, af saken, så förefaller det temligen klart, att den dräkt, som mer eller mindre gör våld på kroppens egen form, frångått sitt rätta skönhetsideal. Men hvilket skönhetsideal har man satt i stället? Det svar vi komma till, då vi betrakta de dräkter, som anses elegantast, »stiligast», är

något — förödmjukande. Denna drägts mest i ögonen fallande egen-
skap är att söka framtinga en så yppig barm, ett så bredt bäcken
som möjligt, således att framhäfva qvinnan såsom könsväsen, göra
henne så retande, så lockande som möjligt. Mig synes, att det for-
dras ett cyniskt sinne för att häruti finna något vackert, och att en-
dast brist på reflexion å ena sidan, okunnighet å den andra kan
göra, att äfven qvinnor nöja sig med ett sådant skönhetsideal, förbi-
seende att qvinnans skönhet såsom qvinna faller till intet, om ej hela
hennes kropp är harmoniskt utvecklad, och att drägten bör respek-
tera och ge uttryck häråt. — —

Angående Drägreformföreningens syften och verksamhet, hän-
visa vi till notisafdelningen i flera föregående häften af Dagny samt
till de af föreningen utgifna bilagorna.

Asyl för äldre fruntimmer har af Fru Lotten Norlund, född Hert-
zer, nyligen bildats. Hon har nämligen i sin egendom å Djurgården
upplåtit åtskilliga rum, hvarest 9 äldre fruntimmer från och med i
höst erhålla fri bostad, vedbrand, upppassning samt läkarevård och
medikamenter.

Qvinliga studenter. Vid Wallinska gymnasialkursen hafva nyligen
tre af eleverna aflagt mogenhetsexamen, nämligen fröknarna Hulda
Göranson, Augusta Ljungqvist och Ida Wengström. Härvid erhö-
ll en betyget: med berömd godkänd och de två andra: godkänd. Ingen
af de 69 elever, hvilka hittills från samma skola anmält sig till under-
gående af sådan examen, har blifvit underkänd. — Från Sjöbergska
kursen har fröken Molander i Stockholms södra realläroverk aflagt
mogenhetsexamen med betyget: med beröm godkänd.

Föredrag. På begäran af Stockholms barnmorskor har dr M.
Sondén lofvat hålla en serie af 6 föredrag öfver *Smittosam ögonsjuk-
dom hos nyfödda, antiseptiken*, m. fl. för barnmorskans kall viktiga
ämnen.

Qvinnor inom fattigvården. Gråmanstorps församling har å sin
senaste kyrkostämma i fattigvårdsstyrelsen invalt tvänne qvinnor. Af-
tonbladet yttrar, att det torde vara första gången svenska qvinnor er-
hållit ett dylikt förtroende. Vi äro emellertid i tillfälle att upplysa,
det såväl Östersunds fattigvårdsstyrelse, som några af våra landsför-
samlingar inkallat qvinliga biträden.

En qvinlig handarbetsförening har blifvit bildad inom *Sköllersta
och Ekeby socknar i Nerike*, med den vackra uppgiften, att verka för
åstadkommande af medel till en qvinlig folkhögskola i länet. Samman-
träden för handarbetens utförande skola hållas en gång hvarannan
vecka, och man har för afsigt att å en auktion eller bazar sälja de
förfärdigade alstren, jämte möjligen influtna gåfvor.

Skolfest firades för kort tid sedan i s. k. *Dahlska flickskolan i
Kristianstad* af den anledning, att 50 år förflutit sedan dess frikostige
stiftare, borgaren J. H. Dahl, afled. Ordföranden i styrelsen höll ett
minnestal öfver stiftaren, samt meddelade rörande skolans ställning
och verksamhet, att dess fond vid detta års början utgjorde 58,643
kr. och att sammanlagt 1,021 lärjungar erhållit undervisning der-

städes. En af samhällets borgare har på festdagen åt skolan testamenterat ett ansevärt belopp, hvilket, när det utfaller, gifver skolan en särdeles god ekonomisk ställning.

En *Svensk qvinna*, fröken Ida C. Hultin, *prestvigdes och installerades* sistlidne November som pastor i Unitarian-kyrkan i staden Des Moines, Iowa.

Göteborgs qvinnoförening har, enl. »Framåt», under det förflyttna året öfvat en omfattande verksamhet. Så hafva *diskussions-sammanträden* hållits, hvarvid frågor för dagen hafva kommit under behandling.

Länbiblioteket och lärummet hafva hållits tillgängliga för föreningsmedlemmar. Det förra har mottagit gåfvor af böcker och omfattar nu 150 band.

Läsesamqväm för unga flickor ur arbetsklassen hafva varit anordnade en gång hvarje vecka, på fyra olika ställen, med inalles omkring 50 deltagarinnor.

Genom *arbetsbyråns* försorg hafva, af 212 arbetsgifvande 118 erhållit tjänarinnor, 20 fått anvisning på sömmerskor, samt de öfriga erhållit tillfälligt biträde för olika göromål. Af 504 arbetssökande voro 267 tjänarinnor, 44 sömmerskor, 106 hjälpustrur. De öfriga hafva sökt anställning som hushållerskor, kontors- eller butiksbiträden, lärarinnor etc.

Å *serveringsstället »Föreningen»* har antalet middagsspisande unga qvinnor varit växlande; störst har det varit vintertiden, då det uppgått till 30 pr dag.

Skollofskolonier anordnades under sommaren för 163 fattiga skolbarn. Medel härtill erhöles dels genom gåfvor från enskilda personer, dels genom ett anslag af stadsfullmäktige om 2,000 kr.

Bespisningsställen under vintermånaderna för *fattiga skolbarn* öppnades sistlidne Januari månad, 13 till antalet, i olika stadsdelar. Här hafva under årets fyra första månader åt 1,002 skolbarn utdelats tillsammans 48,133 måltider, så, att hvarje barn under sagde tid erhölet 3 måltider i veckan.

En *sjelfhjelpskassa* har varit i verksamhet sedan September d. å., i hvilken hvarje välfredad qvinna, som ej är under 18 och ej öfver 50 år samt tillhör Göteborgs samhälle, kan blifva medlem.

Föreningen räknade vid arbetsårets slut 88 medlemmar.

Styrelseledamöter för det kommande arbetsåret äro: fru M. Almquist, samt fröknarna M. Hedlund, L. Silfversparre, A. Larsson, J. Schütz, A. Åkermark och M. Fernlund.

Tidskriften Framåt har under året utgifvits af föreningen såsom dess organ, men sedan föreningens majoritet förklarar sig ogilla tidskriftens hållning, *har Framåt blifvit skild från Göteborgs qvinnoförening* och utgifves numera i form af »*fri diskussionstidning*», af ett för ändamålet särskildt bildadt konsortium, Göteborgs Kvinliga Diskussionsförening hvars stadgar återfinnas i n:o 24 af Framåt.

Danmark. *Qvinnor i postverket.* År 1885 funnos bland postverkets personal 68 qvinnor, deraf 2 såsom föreståndare för mindre postexpeditioner, 24 såsom assistenter och biträden, 19 som »bref-samlerskor» och 23 som landtpostbud.

Hedersgåfva. Den nyligen aflidne berömde språkforskaren prof. Madvig afböjde ett anbud af 2,000 kr. Årligen, hvilka riksdagen velat tillerkänna honom. Man vill nu hedra den aflidnes minne genom att åt döttrarna gifva den nämnda summan som lifstidspension. Madvigs döttrar voro de senare åren, då synen svek den åldrige fadern, hans sekreterare och hjälp.

Finland. *Literär pristäflan.* Till täflan om ett pris å 400 mark inbjuder finsk qvinnoförening intresserade författare och författarinnor. Amnet är: »*Bristerna i vår tids qvinnouppfostran och medlen att afhjelpa desamma.*» Förf. bör insända manuskriptet till föreningens sekreterare, fröken A. Hjelt, Helsingfors, före den 15 Oktober 1887, och befordra arbetets tryckning, så att det utkommer till julen samma år. Eganderätten till prisskriften kommer att tillhöra förf.

Ryssland. En rysk dam, fru Kosakova, boende i Petersburg, ämnar företaga en forskningsresa till Centralasien, bekostad med egna medel. Fru Kosakova har förut studerat naturvetenskap i Tyskland.

Fröken Sofia Bakunin, en dotter af den bekante ryske agitatorn, studerar för närvarande medicin vid universitetet i Napoli.

Nykterhetsmöten för qvinnor. För två år sedan ingingo flera ryska qvinnor till kejsarinnan med en petition, hvari begärdes tillåtelse att få hålla nykterhetsmöten. Denna deras begäran har nu blifvit bifallen, ehuru hitintills inga qvinnomöten tillåtit i czarriket. Man har grundade anledningar antaga, att fru N. Anderson-Mejjerhelm, som lyckats vinna kejsarinnans öra för sina sträfvanden att i Ryssland och Finland utbreda sedlighet och nykterhet, varit en mer eller mindre direkt orsak till att kejsarinnan fattat detta beslut.

Dekorerad qvinlig läkare. Fru Leokadia V. Regutenko, hvilken genomgått sina medicinska studier vid universitetet i Bern och sedermera såsom militärläkare öfvervarit såväl det senaste rysk-turkiska kriget, som striden mellan Serbien och Bulgarien, har både af den ryska och af den bulgariska regeringen erhållit vedermälen i form af ordenstecken för de viktiga tjänster hon gjort de båda ländernas arméer. Efter freden i S:t Stefano var hon en tid öfverläkare vid lazarettet i Rustschuk, och begaf sig derifrån till S:t Petersburg för att der mottaga sitt doktorsdiplom.

Qvinlig byråchef. En dam, som i Moskwa varit anställd i ett af kommunens embetsverk, har blifvit utnämnd till byråchef på grund af den utomordentliga skicklighet och den stora förmåga hon visat vid fullgörandet af sina åligganden.

Korrespondens-afdelning.

Till Dagny af O.

Med anledning af en i Dagens Nyheter n:o 6690 under rubrik »Donationer till skolstipendier» ur Dagny aftryckt notis, anhålles härmed att till beriktigande deraf få erinra, att till »Östersunds Elementarläroverk för *qvinlig* ungdom» af *en för konster och vetenskaper ifrande mecenat*, den 12 nov. 1885 donerades 5,000 kr., hvilket man ej torde hafva skäl att beteckna = o.

Till Dagny från Hilarion.¹

Min hustru hade nyss återkommit från ett besök hos sina föräldrar i landsorten. Vi hade haft en glad middag och hon sysslade nu vid kaffeköket medan jag satt och läste det nykomna Aftonbladet. Plötsligt fattade en hand om min handlofve och jag hörde min hustru med förnärmad ton utbrista:

»Ovärdige! hur kan du våga?»

»Hvad då?» sporde jag, tittade fram bakom Aftonbladet och såg min hustru ifrigt läsande i Dagnys decemberhäfte, medan den ena rosensdyn jagade den andra öfver hennes kinder.

»Det är ju du och jag!»

»Nå ja, än se'n?»

»Skrifva om sin hustru!» och hon skakade förebrående på hufvudet.

»Ja visst — hvad kan vara naturligare?»

(Svar: en mörk blick.)

»Dessutom, när hustrun reser ifrån sin man för två hela veckor, hvad skall en stackare taga sig till? Hans hufvud blir fullt af tankar, hans hjerta sväller af känslor, och han har ingen att dela dem med. Han går ut, men tycker att staden är en öken, han kommer tillbaka och finner hemmet likt en cell. Han måste ge sig luft, han måste meddela sig. Han tillgriper då sin gamla förtrogna, den länge försummade pennan, och du vet ju: deraf hjertat fullt är, deraf talar munnen.»

»Pratmakare!» Rösten hade nu fått en blidare klang, och i nästa sekund kände jag fem små fingrar sluta sig kring mina läppar och hämta den kyss de länge hållit i beredskap.

»Men se här!» och nu kom ett jublande skrott. »Åh, det är just rätt åt dig! Här strax i början gör du en stor bock.»

»Ja visst! det gör jag alltid när jag träder in i fruntimmers-sällskap vare sig med eller utan eganderätt.»

»Åh nej, min gubbe lilla,» hette det nu. »Du kommer inte så lätt ifrån saken. Det här gäller inte damerna utan sjelfva ordföranden.»

»Nå, en bock är väl inte ur vägen för honom heller.»

»Se, se! Du har gjort baronen till grefve!» log hon på nytt.

»Den upphöjelsen anser jag honom också väl värd,» gentog jag morskt, men kände mig litet slokörad.

»Nå, det må nu vara 'en småsak,» fortfor min kritiker. »Men här kommer något mycket, mycket värre. Hur kunde du, Hilarion!»

»Jag böjde mig ned öfver boken, och med en blick af verklig bedröfvelse förde hon sitt finger utefter femte raden öfverst på andra sidan.

Jag läste: *en ljudande malm*. — — — »Nå ja, du mins väl den ifrågavarande talarens klingande stämma, som fylde hela salen.»

»Ja, men uttrycket är ju sårande.»

¹ Med anledning af skizzen från mötet för gift qvinnas eganderätt.

»Omöjligt!» invände jag, »det är en omskrifning, en »trop»; sådant förstår inte min lilla hustru.»

Och nu började en ifrig dispyt. Jag menade att bilden, använd så som här, uteslutande i fonetiskt eller så att säga akustiskt hänseende var befogad; min hustru förklarade, att den ur biblisk-teologisk synpunkt var förnärmande. Paulus åberopades och Korintherna togos till vitne på min oförbätterlighet.

»Nå väl!» inföll jag, »låt oss då tänka efter hvad jag har att förebrå mig. Jag har med min bild förutsatt, att den ifrågavarande talaren vore i besittning af »allt förstånd» . . . det kallar jag för en artighet, litet chargerad, om du så vill, men smickrande för hvar och en. Icke heller kan det vara sårande att indirekt tillskrifva en menniska hopp och tro. Endast deri ligger mitt fel, att jag skulle förutsatt att han icke hade kärleken. Och det var dumt.»

»Ja, i sanning,» inföll min hustru.

»Detta så mycket mer,» tillade jag, »som hans tal gick ut på en delning af luft och ledt mellan äkta makar, som förutsätter en kärlek, hvilken sjelfva ordföranden förklarade öfverstiga hans krafter.»

Vi talade se'n en stund helt allvarligt om vigten af att erkänna ett fel och sättet att förklara sig deröfver. Men småningom återtager samtalet den lätta tonen. Jag erbjuder mig att gå i elden för majoren eller göra honom offentlig afbön. Min hustru anser domen böra lyda minst på arrest. Jag förklarar att i hennes armar skulle jag gerna låta fängsla mig hur länge som helst. Hon reser sig hastigt, nyper mig i båda öronen och trycker en kyss först på mitt venstra öga och sedan på det högra.

Jag tackar för nådigt straff och ber om mer. Men i detsamma gör kaffe-pannan min af att koka öfver. Min hustru ilar som en vind öfver golvet, och jag sitter här, nedskrivande min bikt för Dagny och de värde talarne, tilläggande ett allvarligt löfte, att *aldrig göra så illa mer.*

Hänvisning till märkligare tidningsuppsatser

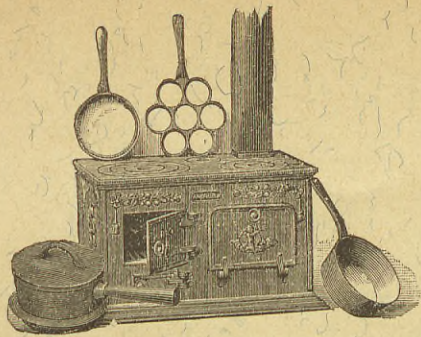
December 1886.

Aftonbladet:

- N:o 278. Herberget för tjensteflickor.
 » 282, 296, 297, 298, 299. Literaturanmälan.
 » 293, 295, B. Kontrollen öfver bolaget Skandia.
 » 297. Skandia mot Fischer.
 » 298, A. Amerikanska seder.
 » » Léon Say och Edmond About.
 » » B. De nya folkskoleinspektörsutnämningarna.
 » » » 304. *Puck Munthe*, Menageri. I.
 » » » *Jonatan Reuter*, Savonarolas bild

Stockholms Dagblad:

- N:o 313, 316, 318, 322. Bolaget Skandia.
 » 313. *Carl Snoilsky*, Poesiens vandring.
 » 314. Kyrkoherde Ljungmans begrafning.
 » 315. Krigskultur.
 » » *C. D. af Wirsén*, Poesiens vandring.
 » Ett yttrande i tullfrågan.
 » *Emile de Lavéley*, Parlamentarism och demokrati.
 » *Z. Topelius*, Julfrid.
 » *E. de Pressensé*, Mensklighetens djupaste behof i närvarande tid.

EMALJERADE KOKKÄRL

af

Ankarsrums Bruks

tillverkning

finnes hos de flesta

Jernhandlare och Bosättningsmagasin.

*Obs.! Emaljen garanteras vara absolut giftfri
samt starkt fastsittande.*

HJALMAR TAUBE

Ankarsrums & Öfverrums Bruks

UTSTÄLLNINGSLOKAL

VASAGATAN 8

STOCKHOLM.

Anmälan.

Den stora och glädjande framgång **Dagny** rönt under första året af sin tillvaro manar att låta henne fortgå i samma riktning och efter samma program. **Dagny** skall således äfven under 1887 verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets** ändamål, en sund och lugn utveckling af arbetet på qvinnans höjande, och vill hon derjämte söka afvärja eller varna för de missriktningar, som hota att föra qvinnofrågan på villospår.

Dagny vill äfven meddela literära uppsatser, kortare berättelser m. m. samt bereda rum för korrespondens hennes läsare emellan, der olika åsikter i frågor, som tillhöra Förbundets område, kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 å 2 tryckark för hvarje månad och skall tills vidare utgifvas under ledning af **S. L. Adlersparre** med bidrag af för saken intresserade personer, bland hvilka här må särskildt nämnas: **Victoria Benedictson** (sign. **Ernst Ahlgren**), **Ellen Fries**, **Filosofie Doktor**, **Anna Sandström** (sign. **Uffe**), **Ernst Beckman**, **Literatör**, **Hans Hildebrand**, **Riksantikvarie**, **Seved Ribbing**, e. o. **Professor**, m. fl.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af Förbundet..... kr. 2,50.

För icke medlemmar » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på Förbundsbyrån, dels äfven hos hrr Bokhandlare.

Då priset sålunda är satt så ytterst lågt i syfte att göra **Dagny** tillgänglig i så mycket vidare kretsar, påräknar hon, att hennes vänner måtte kraftigt verka för hennes ytterligare spridning. Den, som till byrån insänder antingen 24 kr. i prenumerationsmedel eller bevis att enahanda belopp erlagts vid postanstalt, som pren. å 6 ex. af **Dagny**, erhåller själf 5 kr.

Till red. insända böcker:

Uppfostran och sociala ämnen. Några anmärkningar i rättstafningsfrågan m. m. af **Lundell & Schwartz**. — Omstörtning eller utveckling? af **F. A. Ek**. — Ledning vid sjukvården i hemmet af **N. Martin**.

Poesi och skönliteratur. Hårdt mot hårdt af **Math. Roos**. — Noveller af **Paul Heyse**. 19, 20. — Rex och Regina af **Emma Marshall**. Öfvers. — Bildning af **Christer Swahn**. — Ärkebiskopen, dikt af **Christer Swahn**. — Antinous af **George Taylor**. Öfvers. — Sånge och bilder af **L. v. Kramer**. — Den seende svennen och den blinde svennen af **C. Löfving**. — Svensk Kalender 1887. — Excelsior, red. af Finsk qv. fören. — Naturalisterne af **Kr. Winterhjelm**. — Den döde af **O. Feuillet**. öfversättning till norskan. — Begavet af **L. Dilling**. — Fra Før og Nu, af **Charl. Koren**. — Hans Skjæbne af **Charl. Koren**. — Grønländerne af **Signe Rink**. — Under polarkredsen af **Axel Hagemann**. Et aar blandt de infödde, af **Thomas**.